

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2005. július 27. *

A T-49/02–T-51/02. sz. egyesített ügyekben,

a **Brasserie nationale SA** (korábban **Brasseries Funck-Bricher és Bofferding**)
(székhelye: Bascharage [Luxemburg], képviselik: A. Carnelutti és L. Schiltz
üggyédek, kézbesítési cím: Luxembourg),

a **Brasserie Jules Simon és Cie SCS** (székhelye: Wiltz [Luxemburg], képviselik:
A. Carnelutti és J. Mosar üggyédek),

a **Brasserie Battin SNC** (székhelye: Esch-sur-Alzette [Luxemburg], képviselik:
A. Carnelutti és M. Santini üggyédek)

felpereseknek

* Az eljárás nyelve: francia.

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: W. Wils és A. Bouquet, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen

benyújtott, egyrészt a Bizottságnak az EK-Szerződés 81. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/37.800/F3 – luxemburgi sörgyárak) 2001. december 5-én hozott 2002/759/EK határozata (HL 2002. L 253., 21. o.) 1. cikkének a felpereseket érintő részében történő megsemmisítése iránti kérelme, másrészt elsődlegesen az e határozat 2. cikkének a megsemmisítése iránti, amennyiben az a felperesekre bírságot szab ki, illetve másodlagosan e bírságok jelentős csökkentése iránti kérelme tárgyában,

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA (második tanács),

tagjai: A. W. H. Meij elnök, N. J. Forwood és I. Pelikánová bírák,

hivatalvezető: I. Natsinas tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. március 16-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

Tényállás

- 1 Ezek az ügyek a Bizottságnak az EK-Szerződés 81. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/37.800/F3 – luxemburgi sörgyárak) 2001. december 5-én hozott 2002/759/EK határozatára (HL 2002. L 253., 21. o.) (a továbbiakban: határozat) vonatkoznak.
- 2 A határozat öt luxemburgi sörgyár (a továbbiakban: felek), nevezetesen a Brasserie nationale (a továbbiakban: Brasserie nationale), a Brasserie Jules Simon és Cie (korábban Brasserie de Wiltz; a továbbiakban: Wiltz), a Brasserie Battin (a továbbiakban: Battin) (a továbbiakban együtt: felperesek), a Brasserie de Diekirch (a továbbiakban: Diekirch) és végül a Brasseries Réunies de Luxembourg Mousel és Clausen (a továbbiakban: Mousel) által 1985. október 8-án aláírt megállapodásra (a továbbiakban: megállapodás) vonatkozik.
- 3 1999-ben az Interbrew SA (a továbbiakban: Interbrew) megszerezte a Mouselt és a Diekirchet. 2000. júliusában a Diekirch a Mousel leányvállalata lett. Ebből az alkalomból a Mousel nevét Brasserie de Luxembourg Mousel-Diekirchre változtatták (a továbbiakban: Brasserie de Luxembourg).

4 A határozatban a Brasserie nationale-t Brasserie nationale-Bofferdingnek nevezik, rövidítve Bofferdingnek. A tárgyalás alatt az ügyvédje azonban megerősítette, hogy ezek az elnevezések ugyanarra a jogalanyra vonatkoznak. A továbbiakban Brasserie nationale-ként szerepel.

5 A megállapodás 1. cikke kimondja:

„E megállapodás célja, hogy megelőzze és rendezze azokat a konfliktusokat, amelyek a Luxemburgi Nagyhercegségben a »sörkikötések«-nek nevezett sörgyári kikötések kölcsönös tiszteletben tartására és védelmére vonatkozóan felmerülhetnek, függetlenül attól, hogy [e kikötést] külön határozták meg, vagy valamely másik megállapodás vagy kötelezettségvállalás tartalmazza [...]»

6 A megállapodás 2. cikke kimondja:

„Sörkikötés az összes olyan írásba foglalt megállapodás – a jogi érvényességétől és/vagy az időtartamától és/vagy alkalmazhatóságától függetlenül –, amellyel a szerződő sörgyárak egyike megállapodott egy sörözővel, hogy ez utóbbi meghatározott időtartamra és/vagy meghatározott mennyiségű sörre vonatkozóan kizárólag e luxemburgi sörgyár söreit, illetve valamely luxemburgi sörgyárban az ő engedélyével gyártott és/vagy valamely luxemburgi sörgyár által eladott söröket szerzi be [...]»

7 A megállapodás 4. cikke kiköti:

„Az alulírott sörgyárak tartózkodnak attól, hogy sört adjanak el az e megállapodás értelmében a többi szerződő sörgyár valamelyikének garantált üzletnek, és kötelezik magukat arra, hogy ezt a forgalmazóiknak is szigorúan megtiltják.

A megállapodás ismétlődő megsértése esetén a következő módon járnak el:

A szerződő sörgyár megállapítja, hogy a versenytárs sörgyár sört ad el a vevőinek, és felhívja a figyelmét a beszerzési megállapodás valamennyi lényeges pontjára. A forgalmazója figyelmét is felhívja e megállapodásra, és felszólítja, hogy tartózkodjék a sörszállítástól. Ugyanakkor megkéri a versenytárs sörgyárat arra, hogy szólítsa fel a forgalmazóját, és megfelelően utasítsa, hogy a kollegájához szerződéssel kötött vevőnek történő mindenféle szállítással hagyjon fel, mégpedig azért, hogy elkerüljék a versenytárs sörgyár és a forgalmazója tevékenysége közötti bármiféle összejátszást [...].”

8 A megállapodás 5. cikke előírja:

„Valamennyi szerződő sörgyár kötelezi magát arra, hogy a szerződéskötést és/vagy egy olyan forgalmazónak történő sörszállítást megelőzően, amely korábban valamely másik sörgyártól szerezte be a sört, előzetesen tájékozik arról, hogy ez utóbbinak van-e a javára szóló »sörkikötése«.

Ezt az információkérést írásban kell megküldeni a másik sörgyárnak, amelynek felvilágosítást kell adnia – amennyiben szükséges, alátámasztó iratokkal –, amely lehetővé teszi annak megállapítását, hogy van-e »sörkikötés«. [...] Az információkérés másolatát el lehet küldeni a Fédération des brasseurs Luxembourgeois igazgatójának.”

- 9 A megállapodás 6. és 7. cikke rendelkezik a 4. és 5. cikk megsértése esetén alkalmazandó szankciókról. A 8., a 9. és a 10. cikk rendelkezik az egyeztetési, a választottbírói és a konzultációs eljárásról. A 11. cikk rendelkezik a megállapodás felmondásának a külföldi társaság vagy külföldi sörgyárral együttműködő társaság általi irányításszerzés esetén meglévő lehetőségéről. Végül a 12. cikk kiköti, hogy a megállapodást határozatlan időre kötik, a felmondási idő 12 hónap.
- 10 A megállapodást egy szándéknyilatkozattal egészítették ki, amelyet szintén 1985. október 5-én írtak alá (a továbbiakban: a Battint érintő szándéknyilatkozat), és amely így rendelkezik:

„A [Battin] nem sértette meg a [megállapodás] 2. cikkét azzal, hogy a licenccbe adója, a »Bitburger Brauerei Th. Simon« (Németországi Szövetségi Köztársaság) söreit forgalmazta, a jelenleg gyakorolt forgalmazási formák és módok szerint.

Amennyiben a jövőben akár e forgalmazás formáinak és módjainak módosítása, akár a mennyiség jelentős emelése megzavarná a forgalmazás jelenlegi egyensúlyát [...], a [megállapodás] a [Battin] tekintetében bármikor felmondható.”

- 11 A megállapodást még egy szándéknyilatkozattal egészítették ki, amelyet a Fédération des brasseurs luxembourgeois (a Luxemburgi Sörgyárak Szövetsége; a továbbiakban: FBL) 1986. december 2-i megbeszélésén írtak alá (a továbbiakban: a külföldi sörgyárakra vonatkozó szándéknyilatkozat), és amely előírja:

„A megállapodást aláíró sörgyárak kijelentik, hogy fenn akarják tartani az ügyféltoborzásra és az egyik luxemburgi kollégájukkal való beszerzési kikötés megkötésére vonatkozó elsőbbséget abban az esetben, ha a szerződéssel rendelkező sörgyár által adott írásbeli információk arra engednek következtetni, hogy a sörgyár valamelyik ügyfele – [annak] ellenére, hogy a [megállapodás] hatálya alá tartozó beszerzési kikötés köti egyikükhöz – toborzás alatt áll, és beszerzési megállapodást készül kötni valamelyik külföldi sörgyárral.

Arra az esetre, ha a szövetség valamely tagja beszerzési szerződést kívánna kötni a sörgyár egyik korábbi ügyfelével, aki fenntartotta neki a toborzás elsőbbségét, e tag kötelezi magát arra, hogy az ilyen cserére adandó első alkalommal felajánlja e sörgyárnak toborzás céljára az egyik hasonló helyzetben lévő ügyfelét.”

A megtámadott határozat

- 12 A határozatban a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a megállapodás célja elsősorban az volt, hogy a luxemburgi szálloda- és vendéglátóiparban, az úgynevezett „Horeca”-ágazatban (hótelok, restauránsok, kávézók, vagyis: szállodák, éttermek, kávézók) a felek megtartsák saját vevőkörüket, másodsorban pedig az, hogy megakadályozzák a külföldi sörgyárak ezen ágazatba való bejutását ((47)–(73) preambulumbekkezdés).

- 13 A Bizottság továbbá úgy ítélte meg, hogy a megállapodás alkalmas volt arra, hogy a nevezett ágazatban érzékelhetően korlátozza a versenyt, valamint hogy érzékelhetően befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelemet. A Bizottság tehát megállapította, hogy a megállapodás elfogadásával a felek megsértették az EK 81. cikk (1) bekezdését ((74)–(85) preambulumbekkezdés).
- 14 A határozat szerint a jogsértést az akkoriban alkalmazandó, a Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló, 1962. február 6-i 17. (első) tanácsi rendelet (HL 1962., 13. sz., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 15. cikkének (2) bekezdése értelmében szándékosan követték el ((89) és (90) preambulumbekkezdés).
- 15 A határozat 1. cikke kimondja:

„[A felek] megsértették az [EK] 81. cikk (1) bekezdését, amikor olyan megállapodást kötöttek, amelynek célja az volt, hogy a luxemburgi »Horeca«-ágazatban megtartsák saját vevőkörüket, valamint hogy megakadályozzák a külföldi sörgyárak ezen ágazatba való bejutását.

A jogsértés 1985 októberétől 2000 februárjáig tartott.”

- 16 A határozat 2. cikke 400 000 eurós bírságot szab ki a Brasserie nationale-ra, és egyenként 24 000 eurós bírságot a Wiltzre, illetve a Battin-re.

Az eljárás

- 17 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2002. február 26-án benyújtott három keresetlevélükkel a felperesek megindították a jelen kereseteket.
- 18 Az írásbeli szakasz 2002. november 25-én ért véget.
- 19 A felek meghallgatását követően a második tanács elnöke a szóbeli szakasz lefolytatása érdekében a 2005. február 15-i végzéssel egyesítette ezeket az ügyeket, az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 50. cikkének megfelelően.
- 20 Mivel a második tanács elnöke nem tudott részt venni a jelen ügy elbírálásában, az Elsőfokú Bíróság elnöke 2005. február 22-én a tanács létszámának kiegészítése érdekében az eljárási szabályzat 32. cikkének 3. §-át alkalmazva kijelölte N. J. Forwood bírót.

A felek kérelmei

- 21 Az egyes esetekben az érintett felperes azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:
  - semmisítse meg a határozat 1. cikkét, amennyiben az kimondja, hogy a felperes megsértette az EK 81. cikk (1) bekezdését;

- mindenestre semmisítse meg a határozat 2. cikkét, amennyiben az a felperesre bírságot szab ki, illetve, másodlagosan, jelentős mértékben csökkentse a bírságot;

- kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

22 A Bizottság valamennyi esetben azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

- utasítsa el a keresetet;

- kötelezze a felperest a költségek viselésére.

A jogkérdésről

23 Az egyes esetekben az érintett felperes két jogalapra hivatkozik: az első az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértése, a második a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének megsértése és az EK 253. cikkben megfogalmazott indokolási kötelezettség megsértése.

1. Az első jogalapról: az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértése

24 Az első jogalap öt részből áll, amelyekkel a felperesek azt sérelmezik, hogy a Bizottság először is nem vette kellő mértékben figyelembe a megállapodás tárgyának

értékelésekor a megállapodás hátterét; másodszer: úgy ítélte meg, hogy az a „sörkikötés” hiányában alkalmazandó; harmadszor: a megállapodást a vevők megtartását célzóan, következésképpen a tárgyánál fogva versenyellenesnek minősítette; negyedszer: arra a következtetésre jutott, hogy a megállapodás célja az volt, hogy megakadályozza a külföldi sörgyártóknak a luxemburgi „Horeca”-ágazatba való bejutását; és ötödször: úgy ítélte meg, hogy a megállapodás érzékelhető hatást gyakorolt a versenyre.

- 25 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy az első jogalap harmadik része kapcsolódik a Bizottság által megállapított első versenykorlátozó célhoz, nevezetesen ahhoz, hogy a felek megtartsák saját vevőiket a luxemburgi „Horeca”-ágazatban, és hogy e jogalap negyedik része a Bizottság által megállapított második versenykorlátozó célra vonatkozik, nevezetesen arra, hogy megakadályozzák a külföldi sörgyártóknak a luxemburgi „Horeca”-ágazatba való bejutását. Az első jogalap első része a megállapodás tárgyának értékelésével kapcsolatos indokolás hiányára vonatkozik.
- 26 Ebből következik, hogy az első jogalap harmadik, negyedik és első része a megállapodás tárgyának az értékelésére vonatkozik. Ezért ezeket együtt kell megvizsgálni.

A megállapodás tárgyának értékeléséről (az első jogalap harmadik, negyedik és első része)

A megtámadott határozat

- 27 A határozat először megállapítja, hogy az 1986. október 7-i FBL-találkozóról szóló – az 1986. december 2-i FBL-találkozóról szóló jegyzőkönyvvel módosított –

jegyzőkönyv szerint a felek megegyeztek a „sörkikötés” kifejezésnek a megállapodás 2. cikkében előírtnál tágabb értelmezésében. Az 1986. október 7-i jegyzőkönyv kimondja ((9) preambulumbekzdés):

„El kell ismerni és a »sörkikötés«-sel azonos módon kell kezelni a következőket:

- a bérbevételéből és a felszereléséhez való pénzügyi hozzájárulásból álló művelet – a »sörkikötés« kifejezett említése nélkül is, például az X sörgyár bérbe vesz egy ingatlant, és hozzájárul az ingatlan rendeltetésszerű felszerelésének költségeihez, de nem köt szerződést, illetve nem sikerül szerződést kötnie a tulajdonossal,
- az italforgalmazási jog (*droit de cabaretage*) sörgyár általi átvétele, a »sörkikötés« kifejezett említése nélkül is.

Ez a két értelmezés az e tárgyban meglévő rendelkezések elválaszthatatlan része.”

28 A határozat szerint ezt az értelmezést megerősíti az a levél, amelyet a Wiltz 1991. október 23-án küldött az FBL-nek, és amelynek értelmében ((9) preambulumbekzdés):

„A sörgyáraknak el kell ismerniük és a „sörkikötés”-sel azonos módon kell kezelniük

- a bérbevételből álló műveletet;

- az italforgalmazási jog bármilyen jogcímen történő, sörgyár általi rendelkezésre bocsátását.”

29 Ami a megállapodás tárgyának jogi értékelését illeti, a határozat kimondja ((47) preambulumbekendés):

„A megállapodás célja elsősorban az, hogy a vevőknek a luxemburgi »Horeca«-ágazatban való megtartásával csökkentsék az aláíró sörgyárak közötti versenyt. Ez a megállapodás 4. és 5. cikkéből következik, valamint a 6. és a 7. cikkből, amelyek előírják az e rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciókat ((48)–(66) preambulumbekendés). A megállapodás további célja az, hogy megakadályozza a külföldi sörgyáraknak a luxemburgi »Horeca«-ágazatba való bejutását. Ez a második, versenykorlátozó cél különösen a megállapodáshoz csatolt második nyilatkozatból következik ((67)–(73) preambulumbekendés).”

30 Az első versenykorlátozó célt illetően a Bizottság megállapította, hogy a megállapítás 4. cikke megtiltotta az összes aláíró sörgyár és azok forgalmazói számára, hogy sört szállítsanak a többi luxemburgi sörgyárnak biztosított üzletnek. A határozat szerint ez a tilalom három esetben volt alkalmazandó: a szállítási szerződés vagy a „sörkikötés” hiányának esetére, az érvénytelen vagy nem kikényszeríthető „sörkikötés” esetére, valamint az érvényes „sörkikötés” esetére, és ezen esetek mindegyikében versenykorlátozó volt. E határozat szerint a megállapodás célja mindegyik esetben éppen a verseny korlátozása volt ((48) preambulumbekendés).

31 Az első esetet illetően a határozat kimondja, hogy amikor valamely sörgyár finanszírozta a felszerelést, vagy italforgalmazási jogot szerzett, de nem kötött szerződést az üzlettel, vagy nem kötelezte az üzletet kizárólagos vételi kikötéssel, a

megállapodás 4. cikke megakadályozta az üzletet abban, hogy más luxemburgi sörgyártól szerezzen be árut, így egyrészt az előbbi sörgyár megtartotta a vevőit, másrészt az üzlet és a harmadik fél sörgyárak cselekvési szabadsága korlátozott volt ((50) preambulumbekzdés).

32 Ami a második esetet illeti, a határozat megállapítja, hogy a megállapodás túlmént a törvény által megkövetelt korlátozásokon annyiban, amennyiben kötelezte a feleket arra, hogy tiszteletben tartsák azokat a „sörkikötéseket”, amelyek érvénytelenek vagy kikényszeríthetetlenek voltak, például amiatt, hogy a sörgyár megsértette az üzlettel szemben fennálló szerződéses kötelezettségeit. Ennélfogva a felek korlátozták a cselekvési szabadságukat, és kedvezményeket juttattak egymásnak a vevőkörük és a jogbiztonság fenntartására tekintettel, amelyet rendes versenyfeltételek mellett nem kaptak volna meg. A határozat hozzáteszi, hogy szerződéseknek az árak vagy a minőség meghatározásának hiánya miatti semmisségére vonatkozó luxemburgi ítélkezési gyakorlat 1996 márciusa óta nem létezik többé, de a felek ettől még nem vetettek véget a megállapodásnak eddig az időpontig. Ezenkívül a „bármilyen legyen a jogi érvényessége és/vagy az időtartama, és/vagy az alkalmazhatósága” kifejezés a határozat szerint kiterjesztette a 4. cikk garanciáját az ár vagy a minőség meghatározásának hiányától eltérő okok miatt érvénytelen vagy kikényszeríthetetlen szerződésekre is ((52)–(55) preambulumbekzdés).

33 Ami a harmadik esetet illeti, a határozat kimondja, hogy először is a megállapodás 4. cikke megtiltott „bármiféle sörreladást [...] a többi szerződő sörgyár valamelyikének garantált üzletnek” akkor, amikor a legutóbb az 1997. július 30-i 1582/97/EK bizottsági rendelettel (HL L 214., 27. o.) módosított, az EK [81.] cikk (3) bekezdésének a kizárólagos vételi megállapodások csoportjára való alkalmazásáról szóló, 1983. június 22-i 1984/83/EGK bizottsági rendelet (HL L 173., 5. o.) 7. cikkének (1) bekezdésében előírt kötelezettség a szerződő sörgyár által szállított sörökkel azonos típusú sörökre korlátozódott. Másodszor a megállapodás megtiltott bármiféle, olyan üzlet számára történő szállítást, amelyet egy másik fél részére biztosítottak akkor, amikor a polgári jog által az ilyen szállításra előírt szankció – maguk a felek szerint is – a kártérítés és kamatok fizetésére korlátozódik. Márpedig különböző okoknál fogva lehetséges, hogy valamelyik üzlet meg kívánja szegni a szerződést, és viseli annak pénzügyi következményeit. A megállapodás hatástalanná tette az üzlet általi arbitrázs lehetőségét, és így fenntartotta a hatékonyságot nélkülöző kapcsolatokat ((56)–(58) preambulumbekzdés).

- 34 Ezt követően a határozat rámutat arra, hogy a megállapodás célja miatti versenykorlátozás először is abból a felek által nem vitatott tényből következik, hogy a megállapodás szállítási szerződés vagy „sörkikötés” hiányában is alkalmazandó volt, így nem lehetett ilyen jogvita tárgya ((59) preambulumbekzdés).
- 35 Másodsor: a határozat kimondja, hogy a megállapodást több, a luxemburgi sörgyárak között kötött megállapodás is megelőzte, például az 1966. szeptember 1-jei megállapodás, amely az összes szerződő sörgyárat magában foglalta, valamint az 1975. június 13-i és az 1983. április 28-i megállapodás, amelyek a Brasserie nationale-t és a Mouselst foglalták magukban. Ezek a korábbi megállapodások már kötelezték a szerződő sörgyárakat az egyes vevőkörök teljes tiszteletben tartására, anélkül hogy kizárólagos vételi kikötésre hivatkoztak volna, és anélkül, hogy a jogbiztonság vonatkozásában a legkisebb probléma is adódott volna. A határozat szerint a megállapodás értelmezését nem lehet teljes mértékben elkülöníteni a történelmi háttértől, amely olyan természetű, hogy kétségbe vonja a felek által a megállapodás igazolására felhozott jogbiztonság indokát ((60) preambulumbekzdés).
- 36 Harmadsor: a határozat rámutatott arra, hogy a megállapodás céljának az értékelése nem függ a felek egyéni szándékától, amennyiben a megállapodás természeténél fogva nyilvánvalóan alkalmas a verseny korlátozására vagy torzítására ((61) preambulumbekzdés).
- 37 Negyedsor: a felek által hivatkozott jogbiztonság problémáját illetően a Bizottság hangsúlyozza, hogy az alkalmazandó nemzeti polgári jogi szabályok szerint ez a probléma különböző ipari ágazatokban és különböző tagállamokban különböző típusú szerződéseket érint, és az üzleti kockázatok része, amellyel valamennyi vállalkozásnak önállóan szembe kell néznie. A határozat szerint ez a probléma „nem igazolja azt a megállapodást, amelynek a előnyeit fenntartják a nemzeti vállalkozásoknak”, és „nem érdemes” az EK 81. cikk (1) bekezdése alóli „eltérésre” ((62) preambulumbekzdés).

- 38 A határozat rámutat továbbá arra, hogy az FBL igazgatója kifejezetten elismerte a megállapodás jogi érvénytelenségét akkor, amikor úgy nyilatkozott a Brasserie nationale és a Diekirch között 1996. március 19-én tartott egyeztető találkozón, hogy „még ha a sörgyárak közötti [kikötéseknek] nincs is jogi érvényessége, meghatározó, neki tulajdonított szellemiséggel rendelkezik” ((63) preambulumbekzdés).
- 39 Ezt követően a határozat rámutat arra, hogy a megállapodás 5. cikke azáltal, hogy biztosítja a tényleges alkalmazását, megerősíti a 4. cikkből következő versenykorlátozást, hogy a 6. és 7. cikk célja a 4. és az 5. cikkben előírt kötelezettségek megerősítése, és hogy a 6. és 7. cikk a polgári jog által előírt szankciókon túlmenő szankciókat ír elő ((64)–(66) preambulumbekzdés).
- 40 Ami a második korlátozó célt, nevezetesen a külföldi sörgyáraknak a „Horeca”-ágazatba való bejutásának a korlátozását illeti, a határozat rámutat arra, hogy a külföldi sörgyárakra vonatkozó szándéknyilatkozat előírja a felek közötti konzultációt azért, hogy megőrizték valamelyik „luxemburgi FBL-tag” általi toborzás elsőbbségét, majd abban az esetben, amikor ez a toborzás befejeződik, ezt a két érintett fél között az üzletcserék kiegyenlítő mechanizmusa követi. Ezt a célt megerősíti az, hogy a Brasserie nationale és a Diekirch közötti 1996. március 19-én tartott, fent említett egyeztetés során az FBL igazgatója kijelentette, hogy „a külföldi sörgyárak piac[uk]ra történő tömeges beáramlásának elkerüléséről [volt] szó”. Bár ez az észrevétel nem köti a feleket, figyelembe kell venni a megállapodás értelmezésekor, mivel a fent említett megállapodás alkalmazására vonatkozó találkozón hozták. A határozat szerint a második versenykorlátozó célt nem lehet elválasztani az elsőttől, amennyiben a külföldi sörgyárak luxemburgi piacra való bejutásának korlátozása hozzájárulna a felek közötti kapcsolatok stabilitásának megőrzéséhez. A Battin-re vonatkozó szándéknyilatkozat célja a „forgalmazás jelenlegi egyensúlyának” a megőrzése, amely megjelöli, hogy a felek úgy ítélik meg, hogy létezik bizonyos egyensúly, amelyet meg kell őrizni. Végül a határozat rámutat arra, hogy egy külföldi sörgyárral együttműködő szerződő sörgyár esetében a megállapodás 11. cikke előírja a megállapodás felmondásának lehetőségét ((67)–(73) preambulumbekzdés).

A felek érvei

– A megállapodás állítólagos téves minősítéséről, miszerint a megállapodás célja a vevőkör megtartása (az első jogalap harmadik alpontja)

- 41 A felperesek azt sérelmezik, hogy a Bizottság a megállapodást a vevők megtartására irányuló megállapodásnak, és következésképpen tárgyánál fogva versenyellenes megállapodásnak minősítette.
- 42 A felperesek szerint ugyanis a megállapodás kizárólagos célja az, hogy betartassa a söröző és a sörgyár között szerződésbe foglalt kizárólagossági megállapodásokat, amelyekről a Bíróság elfogadta, hogy a tárgyak nem versenykorlátozó (a C-234/89. sz. Delimitis-ügyben 1991. február 28-án hozott ítélet [EBHT 1991., I-935. o.]). A Brasserie nationale hozzáteszi, hogy a megállapodás eme célja valamennyi olyan esetből levezethető, amelyben a megállapodásra hivatkoztak; ezekre az esetekre a határozatban utalnak.
- 43 Ami azt az észrevételt illeti, amely szerint a megállapodás előnyét fenntartották a nemzeti sörgyáraknak (a határozat (62) preambulumbekkezdése), a felperesek hangsúlyozzák, hogy a megállapodás nyitva állt a Luxemburgban jelen lévő valamennyi sörgyár számára. Hozzáteszik, hogy a Mousel és a Diekirchet nem zárták ki a megállapodásból azt követően, hogy az Interbrew megszerezte őket.
- 44 A felperesek szerint a megállapodás 5. cikkében előírt információcsere-mechanizmus lehetővé tette, hogy a megállapodás hatályát az írásba foglalt „sörkikötésekre” korlátozzák. Az egymás részére átadott szerződésmásolatokból törölték az érzékeny üzleti információkat. A Brasserie nationale hozzáteszi, hogy a megállapodás 4. cikke csak kifejezi a felek azon vállalását, hogy a kizárólagos megállapodásokat tiszteletben

tartják. A „garantált üzlet” kifejezés, amelyet e cikkben használtak, egyszerűen a „sörkikötés” alapján a sörgyárhoz kötött üzletet jelent, és ezt a harmadik bekezdés megerősíti.

45 A határozat (60) preambulumbekkezdésében hivatkozott, a megállapodást megelőző megállapodásokat illetően a felperesek hangsúlyozzák, hogy a megítélésük torz a határozatban. Kifejtik, hogy az 1980-as és az 1981-es megállapodás, valamint a megállapodás célja – az 1975-ös és 1983-as megállapodásoktól eltérően – az, hogy garantálja a szerződésbe foglalt kizárólagossági megállapodásokat. A Brasserie nationale kifejti továbbá, hogy e megállapodások legtöbbször az EGK-Szerződést megelőzően kötötték, hogy az e Szerződést követő megállapodások a felek közül csak kettőt kötnek, hogy ez utóbbi megállapodások közül a Bizottság az 1980-asról nem vett tudomást, és hogy az egyetlen többoldalú megállapodás 1966-os – tehát az átmeneti időszakot megelőző – keltezésű, és jóval a megállapodás előtt véget ért.

46 Ami az FBL igazgatójának az észrevételét illeti, amelyre a határozat (63) preambulumbekkezdése hivatkozik (lásd a fenti 38. pontot), a Brasserie nationale vitatja az igazgató hatáskörét, amely szerint az FBL-nek korlátozott a feladata, és vitatja, hogy az igazgató szerepe alig teszi lehetővé számára, hogy ismerje a piacot. Ezenkívül téves a megállapodás érvényességére vonatkozó nézőpontja. A Brasserie nationale szerint ugyanis amennyiben a megállapodás célja csak a kizárólagossági megállapodások tiszteletben tartásának biztosítása, amely nem foglalja magában a határok átlépését, a megállapodás nem vonatkozik az importra és az exportra (a 43/69. sz. Bilger-ügyben 1970. március 18-án hozott ítélet [EBHT 1970., 127. o.]). Következésképpen a Brasserie nationale szerint a megállapodás a 17. rendelet 4. cikkének (2) bekezdése értelmében mentesítve volt a bejelentés alól oly módon, hogy érvényes maradt a jogsértés esetleges megállapításáig. A Wiltz és a Battin szintén vitatják az FBL igazgatója nyilatkozatának tekintélyét, továbbá rámutatnak arra, hogy a megállapodás nem vonatkozott az importra és az exportra.

47 Ezt követően a felperesek hangsúlyozzák, hogy a megállapodást három indok miatt fogadták el. A Brasserie nationale – ami őt illeti – csak a határozatban hivatkozott második és harmadik esetet illetően támaszkodik ezekre az indokokra, vagyis az

érvénytelen vagy kikényszeríthetetlen „sörkikötés” esetére, valamint az érvényes „sörkikötés” esetére, úgy, hogy megismétli, hogy az első – nevezetesen a „sörkikötés” hiányának esete – nem tartozik a megállapodás hatálya alá.

48 Ami az első indokot illeti, a felperesek hangsúlyozzák, hogy a „sörkikötést” tartalmazó szerződések a luxemburgi bíróságok az ár és a minőség meghatározásának hiánya miatt rendszeresen megsemmisítették a *code civil* (polgári törvénykönyv) hasonló rendelkezései kapcsán kialakított francia ítélkezési gyakorlat alapján. A Brasserie nationale hozzáteszi, hogy a megállapodás a jogvita rendezésének alternatív módja volt, amely ezen ítélkezési gyakorlatra tekintettel eltért a „sörkikötés” érvényességének kérdésétől, és hogy ez volt az oka annak, hogy a „bármilyen jogi érvényessége [...] és/vagy az alkalmazhatósága” szavakat belefoglalták a megállapodás 2. cikkébe.

49 A felperesek kifejtik, hogy megvolt a kockázata annak, hogy a luxemburgi bíróságok a „sörkikötést” tartalmazó szerződést – a jogvita eredetétől függetlenül – semmisnek nyilvánítják, amennyiben bármelyik polgári eljárás – ideértve a fent említett szerződés felbontását vagy nem teljesítését – kitette az érintett sörgyárat ennek a kockázatnak. Bár az említett francia ítélkezési gyakorlattal 1995-ben felhagytak, ezt a fejlődést Luxemburgban egyetlen, 1996 márciusában hozott elsőfokú ítélet követte, amely önmagában a felperesek szerint nem elegendő ahhoz, hogy kizárják a kockázatot. Nem igazán számít, hogy ez a francia ítélkezési gyakorlat egyhangú vagy többségi volt. A Bizottság érvelésére válaszul a Brasserie nationale hozzáteszi, hogy az a tény, hogy a francia ítélkezési gyakorlat hirtelen változása két szakaszban ment végbe, nincs hatással a luxemburgi ítélkezési gyakorlat hirtelen változásának tényleges időpontjára; hogy három-négy évet kellett várni arra, hogy egy sörrel kapcsolatos ügyben benyújtott fellebbezés során hozott luxemburgi ítélet megerősítse a hirtelen bekövetkezett francia változást; és hogy a kérdéses ítélkezési gyakorlathoz való alkalmazkodáshoz elképzelhető megoldásokat is bizonytalanság jellemezte, és a sörforgalmazás esetében nem voltak megfelelőek. Ami annak a ténynek a kifejezéséhez kért kiegészítést illeti, hogy a megállapodás a semmisség megállapításának az ár és a minőség meghatározásának hiányát érintő esetektől eltérő eseteire irányult, a Brasserie nationale hangsúlyozza: az, hogy a kiegészítés hivatalosan nem került be a megállapodásba, pontosan azt mutatja, hogy a felek nem fogadták el ezt a kiegészítést.

- 50 Ami a második indokot illeti, a felperesek azt állítják, hogy az a sörgyár, amelyik „sörkikötést” tartalmazó új szerződést kötött valamelyik sörözővel, kitette magát annak a veszélynek, hogy egy másik sörgyár az erre a sörözőre háruló kötelezettségek megsértésében való bűnrészesség miatt beperelje őt. A felperesek szerint – bár a semmisségre vonatkozó, fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében ez a kockázat csekély volt – hosszú és költséges eljáráshoz vezethetett volna. Ellenben ha a harmadik felek részessége miatti eljárás – hasonló esetekben – megoldás lehet az áldozat sörgyár számára a söröző hűségének a hiányára, e megoldás hatékonysága hasonló eljárást tenne szükségessé.
- 51 Ami a harmadik indokot illeti, a felperesek hangsúlyozzák, hogy a sörgyárak nem rendelkeztek hatékony bírói jogorvoslattal ahhoz, hogy biztosítsák a kizárólagossági megállapodások tiszteletben tartását. A nemzeti jog hiányosságainak kijavítása a magánjogi szabályokhoz fordulás klasszikus indokát képezi. Az a kérdés hogy a megállapodás ellentétes-e a közrenddel, a luxemburgi bíróságok kizárólagos hatáskörébe tartozik, ezért vélelmezni kell, hogy jogszerű.
- 52 Ezt követően a felperesek azzal érveltek, hogy a cselekvési szabadságuk korlátozása nélkül úgy gyakorolják e jogukat, hogy biztosítják az aláírt szerződések tiszteletben tartását. Még ha elfogadnánk is, hogy a megállapodás a „sörkikötésben” benne rejlő hatástól különválasztható módon versenykorlátozó hatással járt, a felperesek szerint a kereskedelmi hűség megőrzésének szükségessége igazolja a megállapodást. A Brasserie nationale e tekintetben a Bíróság 120/78. sz. Rewe-Zentral-ügyben (ún. „Cassis de Dijon”-ügy) 1979. február 20-án hozott ítéletére (EBHT 1979., 649. o.) és a C-309/99. sz., Wouters és társai ügyben 2002. február 19-én hozott ítéletére (EBHT 2002., I-1577. o.) támaszkodik. A felperesek szerint a luxemburgi jog állapota nem képezhet olyan „határvonalat”, amely rögzíti annak a garanciának a szintjét, amelyet e kereskedelmi hűség biztosításához megengedhetnek maguknak. A felperesek továbbá igyekeznek az Institut des mandataires agréés près l’Office européen des brevets (az Európai Szabadalmi Hivatalnál Akkreditált Képviselők Intézete; (a továbbiakban: IMA) szakmai magatartási kódexe 5. cikkének c) pontjával való analógiát felállítani, vagyis azzal a cikkel, amellyel szemben a Bizottság a határozatában – amely az Elsőfokú Bíróság T-144/99., Institut des mandataires agréés ügyben 2001. március 28-án hozott ítéletének a tárgya volt (EBHT 2001. II-1087. o., 89. és 90. pont) – elismerte, hogy nem támaszt kifogást. A felperesek szerint ugyanis a megállapodás csak azt tiltotta meg, hogy olyan sörözővel szerződjenek, amelyet már egy „sörkikötést” tartalmazó szerződés valamely versenytárhoz köt, és semmilyen tiltást nem tartalmazott akkor, amikor a kereskedelmi kapcsolat már befejeződött.

53 A felperesek egyébként vitatják azt a tényt, hogy a megállapodás védte „a hatékonyságot nélkülöző sörgyár-söröző kapcsolatokat” (a határozat (57) preambulumbekzdése). A megállapodás 2. cikkében említett érvényesség és kikényszeríthetőség fogalma ugyanis csak szerződés létrejöttének időpontjában fennálló hibákra vonatkozott, és a megállapodásnak nem célja vagy hatása, hogy a sörgyár söröző felé fennálló kötelezettségeinek súlyos megszegése esetén megtiltsa a szerződés felbontását.

54 Ami azt az észrevételt illeti, amely szerint a megállapodás korlátozóbb volt, mint a „sörkikötések”, amennyiben a 4 cikk megtiltott „bármiféle söreladást” olyan üzletnek, amely egy másik félhez volt kötve (a határozat 56. preambulumbekzdése), a felperesek hangsúlyozzák, hogy a megállapodást csak a „pils” típusú sörökre alkalmazták. A Brasserie nationale megjegyzi, hogy a luxemburgi sörgyárak számára a sör fogalma csak erre a típusú sörre vonatkozik, és hozzáteszi, hogy a Mousel és a Diekirch csak jóval a megállapodás megkötése után kezdett el más típusú sört forgalmazni. A Wiltz és a Battin azt állítja, hogy a 4. cikk csak arra vonatkozhatott, hogy a feleket megakadályozza az általuk gyártott vagy forgalmazott sörök szállításában. Márpedig ezek csak „pils” típusú sörök voltak.

55 Végül a Brasserie nationale hangsúlyozza, hogy a megállapodásban előírt információcsere-rendszernek nincs semmilyen kapcsolata azzal, amelyik a T-34/92. sz., Fiatagri és New Holland Ford kontra Bizottság ügyben 1994. október 27-én hozott ítélet (EBHT 1994., II-905. o.) és a T-35/92. sz., Deere kontra Bizottság ügyben 1994. október 27-én hozott ítélet (EBHT 1994., II-957. o.) tárgyát képezi; az Elsőfokú Bíróság egyedül ezekben az ítéletekben szabott ki bírságot az árakat nem érintő és egyéb versenyellenes mechanizmust nem támogató információk cseréjére.

56 A Bizottság vitatja az első jogalap ezen részének a megalapozottságát.

– A megállapodás állítólagos téves minősítéséről, miszerint a megállapodás célja a luxemburgi „Horeca”-ágazatba való bejutás megakadályozása (az első jogalap negyedik része)

57 A felperesek hangsúlyozzák, hogy a Bizottság tévesen ítélte meg azt, hogy a megállapodás célja az volt, hogy megakadályozza a külföldi sörgyáraknak a luxemburgi „Horeca”-ágazatba való bejutását.

58 A felperesek szerint ugyanis a megállapodás csak azt célozta, hogy megakadályozza a „sörkikötések” külföldi sörgyárak általi megsértését, ugyanakkor meghagyta azt a lehetőséget, hogy valamely luxemburgi sörgyár sikeresen válaszoljon az olyan söröző ajánlatára, amely külföldi sörgyárral kíván szerződni. Ezenkívül a megállapodást igazolta a luxemburgi kivételes helyzet, valamint a luxemburgi és a külföldi sörgyárak közötti erőegyensúly hiánya, továbbá a sörözők hűségének hiányából következő rendellenes helyzet. A Brasserie nationale hozzáteszi, hogy mivel a Bizottság nem vitatja a „sörkikötéseket”, ez utóbbi közvetve nem veszélyeztetheti őket. A Megállapodás egyébként nem akadályozta meg a külföldi sörgyárakat abban, hogy szerződést kössenek. Végül a külföldi sörgyárakra vonatkozó szándéknyilatkozatban előírt kompenzációs mechanizmus nem váltott ki különösebb kritikát.

59 Ami a Battin-re vonatkozó szándéknyilatkozatot illeti, a Brasserie nationale hangsúlyozza, hogy az első bekezdés valójában támogatja a külföldi sörök Luxemburgba való bejutását. A második bekezdésében alkalmazott „egyensúly” kifejezés csak azt az óhajt foglalja magában, hogy a nemzeti kínálat számára lehetővé tegyék a jelenlétet olyan esetben, amikor valamely üzletág megnyílik a verseny számára.

60 A felperesek azt is hangsúlyozzák, hogy a megállapodás 11. cikkét soha nem hajtották végre. A Brasserie nationale hozzáteszi, hogy semmilyen elrettentés nem

következett belőle, és nem is törekedtek erre. A Wiltz és a Battin hozzátézik, hogy a 11. cikk csak kisegítő jellegű, amint azt a határozat (72) preambulumbekkezdésében elfogadták. A Battin-re vonatkozó szándéknyilatkozatban előírt felbontási lehetőség sem volt önmagában korlátozás.

61 Ami az FBL igazgatójának a határozat (68) preambulumbekkezdésében említett nyilatkozatát illeti, a felperesek megismételték azt az érvet, amely szerint a tekintélye vitatható. A Brasserie nationale hozzátézi, hogy ez a nyilatkozat csak az igazgatót köti, és nem tükrözi a Brasserie nationale véleményét.

62 Végül a Brasserie nationale hangsúlyozza, hogy a határozat ellentmondó indokolást tartalmaz, mivel azt rója fel a feleknek, hogy megtagadták a külföldi sörgyáraktól azokat az előnyöket, amelyeket egyébként a nemzeti sörgyárak között is elfogadhatatlannak tartottak.

63 A Bizottság vitatja az első jogalap e részének a megalapozottságát.

– A megállapodás háttérének a megállapodás céljának értékelésekor történő elégtelen figyelembevétele (az első jogalap első része)

64 A felperesek azt sérelmezik, hogy a Bizottság nem vette kellő mértékben figyelembe a megállapodás céljának értékelésekor azt a háttérrel, amelybe a megállapodás illeszkedett. Ez a tévedés igazolja a határozat megsemmisítését, annál is inkább, mert a megállapodás értelmezésénél súlyos félreértés forrása volt.

- 65 A felperesek hangsúlyozzák ugyanis, hogy bár egy céljánál fogva versenykorlátozó megállapodás hatásait felesleges bizonyítani, a versenykorlátozó cél megállapítása megköveteli a háttér elemzését (a 96/82–102/82., 104/82., 105/82., 108/82. és 110/82. sz., IAZ és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. november 8-án hozott ítélet [EBHT 1983., 3369. o.] 23–25. pontja). A Brasserie nationale ezenkívül a Bíróság 56/65. sz., Société technique mini re ügyben 1966. június 30- n hozott ítéletére [EBHT 1966., 337, 359.  s 360. o.], a 29/83.  s 30/83. sz., CRAM  s Rheinzink kontra Bizottság egyesített ügyekben 1984. március 28- n hozott ítéletének [EBHT 1984., 1679. o.] 26. pontjára és a Wouters és társai ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 97. pontjára, valamint az Elsőfokú Bíróság T-202/98., T-204/98.  s T-207/98. sz., Tate & Lyle és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2001. július 12- n hozott ítéletének [EBHT 2001., II-2035. o.] 44–53. pontjára és a T-112/99. sz., M6 és társai kontra Bizottság ügyben 2001. szeptember 18- n hozott ítéletének [EBHT 2001., II-2459. o.] 76. pontjára hivatkozik.
- 66 Márpedig a felperesek szerint az a tényleges keret, amelyben a megállapodás kifejtette a hatásait – egy kivételével – kimaradt a megállapodás céljának  rtelmez b l. Ami a tényleges keretet illeti, a felperesek piaci részesedés formájában hivatkoznak az érintett ágazat  letk pes g re, amely a sörgyárak szerint nagyban változik, valamint az ágazat importra való nyitottságára, amely szerintük a Közösségben egyedülálló. Hangsúlyozzák ugyanis, hogy a Luxemburgban fogyasztott sörök több mint 33%-a import, és kiemelik, hogy a határ mentén jelentős gy rt k vannak jelen. A Brasserie nationale ezenkívül hivatkozik a felekhez nem kötött nagyszámú üzletre, amelyek kedvező terepet biztositanak a luxemburgi és a külföldi sörgyárak közötti további versenyre. A tárgyalás során hozzátette, hogy ezeket az üzleteket kizárólagos vételi kikötések k t tt k külföldi s rgy rakhoz.
- 67 A határozat (59)–(63) preambulumbekend s ben a megállapodás céljára vonatkozó megállapodások alátámasztására a Bizottság által felhozott tényezők egyike sem tartalmazza a gazdasági háttér leírását, m g a (74)–(76) preambulumbekend sre történő utalás formájában sem. E preambulumbekend sek célja az, hogy kimutassa a korlátozás érzékeny jellegét, és ez a szakasz eltér az indokolásnak a megállapodást céljánál fogva versenykorlátozónak minősítő szakaszától.
- 68 Ugyanez vonatkozik a versenykorlátozásnak a külföldi sörgyárak vonatkozásában történő minősítésére (a határozat (67)–(73) preambulumbekendése).

69 A Bizottság vitatja az első jogalap ezen részének a megalapozottságát.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

– A megállapodás állítólag téves minősítéséről, miszerint a megállapodás célja a vevők megtartása (az első jogalap harmadik része)

70 Először meg kell vizsgálni a felperesek azon érveit, amelyek célja az, hogy kétségbe vonjanak több, a Bizottság által a határozatban annak a megállapításához figyelembe vett ténybeli elemet, hogy a megállapodás célja a vevők megtartása volt.

71 Először is, ami annak a megállapításnak a felperesek általi vitatását illeti, amely szerint a megállapodás a valamelyik félhez kötött söröző számára megtiltott bármiféle söreladást (a határozat (56) preambulumbekzdése), elég rámutatni arra, hogy a megállapodás 4. cikke kifejezetten „bármiféle söreladás”-t érint. E világos kifejezés alapján a jelen érvet el kell utasítani annyiban, amennyiben semmilyen konkrét elem nem támasztja alá.

72 Másodsorban ugyanez vonatkozik arra az állításra, amely szerint a megállapodás 2. cikkében hivatkozott érvényesség és kikényszeríthetőség fogalma csak a szerződést a megkötésének pillanatában érintő hibákra vonatkozik. A fent említett 2. cikk ugyanis nem ír elő ilyen korlátozást, és ezt a követelést semmilyen konkrét elem nem támasztja alá.

- 73 Harmadsorban, ami azt az érvet illeti, amely szerint a megállapodás 5. cikkében előírt információcsere-mechanizmus lehetővé tette az írásba foglalt „sörkikötés” hatályának korlátozását, elég rámutatni arra, amint azt a Bizottság tette, hogy ezt az érvet megcáfolja az a tény, hogy – amint az a jogalap második része vizsgálatának keretében kifejtésre kerül – a megállapodást teljes egészében alkalmazni kell, még „sörkikötés” hiányában is.
- 74 Negyedsorban a felperesek kifogásolják, hogy a határozat (60) preambulumbekendése figyelembe vette a megállapodást megelőző megállapodásokat.
- 75 E tekintetben rá kell mutatni először is arra, hogy az 1980-as és az 1981-es megállapodást nem említik a határozatban. Ennélfogva nem helytálló az az érv, hogy ez a két megállapodás eltér az 1975-ös és az 1983-as megállapodástól. Ezt követően meg kell állapítani, hogy a Bizottság csak annak a megállapításához vette figyelembe az 1966-os, az 1975-ös és az 1983-as megállapodást, hogy a megállapodás értelmezése nem választható el teljesen ez utóbbi megállapodásoktól, és hogy ez utóbbiak olyanok, amelyek kétségbe vonják a felek által a megállapodás igazolásához felhozott jogbiztonság hiányának indokát. Márpedig ami ezt a következtetést illeti, a Brasserie nationale ez utóbbi megállapodásokra vonatkozó állításai nem helytállóak.
- 76 Végül a felperesek sérelmezik az FBL igazgatójának a határozat (63) preambulumbekendésében hivatkozott, a megállapodás protekcionista szellemére vonatkozó észrevételének a figyelembevételét (lásd a fenti 38. pontot).
- 77 E tekintetben rá kell mutatni arra, amint azt a Bizottság tette, hogy az igazgató a megállapodás szereplője és kiváltságos tanúja volt. Nem vitatott ugyanis például az, hogy a kérdéses észrevételt két fél közötti egyeztetés során tette. A megállapodás 5. cikke előírta továbbá az egyik fél számára annak a lehetőségét, hogy e rendelkezés

alapján a másik félnek címzett információkérés másolatát küldje el neki. Ennélfogva a felek az igazgatót egyeztetőnek jelölték ki.

- 78 Ami még ezen észrevétel állítólagos téves jellegét illeti – annyiban, amennyiben a megállapodás nem érinti az importot és az exportot –, elég arra rámutatni, hogy – a Battin-re és a külföldi sörgyárakra vonatkozó szándéknyilatkozatok fényében – a felperesek érdemben nem hivatkozhatnak arra, hogy a megállapodás nem érintette az importot vagy az exportot. Ami a Bilger-ügyben hozott, az e feltevés alátámasztására hivatkozott ítéletet illeti, az ítélet nem releváns, különösen mivel vertikális megállapodásra vonatkozott, a megállapodás pedig horizontális jellegű.
- 79 Ebből következik, hogy a felpereseknek nem sikerült egyetlen, a Bizottság által a határozatban annak a megállapításához figyelembe vett ténybeli elemet kétségbe vonniuk, hogy a megállapodás célja a vevők megtartása volt.
- 80 Ezt követően meg kell vizsgálni a felperesek által az első jogalap ezen részének az alátámasztására felhozott többi érvet.
- 81 Ami azt a három, a fenti 47–51. pontban említett indokot érinti, amelyen a megállapodás állítólag alapul, rá kell mutatni arra, hogy ezek az indokok – még ha feltételezzük is, hogy megalapozottak – nem olyan jellegűek, hogy igazoljanak egy versenyellenes tárgyú kartellt. Nem fogadható el ugyanis az, hogy olyan kartellek létrehozásával, amelyek célja e hátrányoknak a kijavítása, a vállalkozások megpróbálják mérsékelni azoknak a jogszabályoknak a hatását, amelyeket különösen kedvezőtlennek tartanak, azzal az ürüggyel, hogy ezen szabályok rájuk nézve hátrányosan megbontják az egyensúlyt (e tekintetben, az EK 81. cikk (3) bekezdésének alkalmazásával kapcsolatban, lásd az Elsőfokú Bíróság T-29/92. sz., SPO és társai kontra Bizottság ügyben 1995. február 21-én hozott ítéletének [EBHT 1995., II-289. o.] 256. pontját, ami pedig a piaci válságot illeti, a Bíróság C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99 P – C-252/99. P. és a

C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-8375. o.] 487. pontját). Hozzá kell tenni, hogy nemcsak a felpereseknek, hanem valamennyi gazdasági szereplőnek is szembe kell néznie azokkal a nehézségekkel, amelyeket a megállapodás állítólag mérsékelni szándékozott.

82 Ezenkívül, amint arra a Bizottság rámutatott, az iratokból következik, hogy – amint azt a jelen jogalap második részével összefüggésben ismertetni fogjuk – a megállapodást a „sörkikötés” hiányában is alkalmazni szándékozták, valamint a megállapodás tárgya nem korlátozódott a felperesek által felhozott, a fenti 47–51. pontban említett három probléma orvoslására.

83 Már amennyire a felpereseknek – a tárgyalás során kifejtett – érveit úgy kell érteni, hogy a megállapodás célja a fent említett három problémával szemben olyan jogi helyzet helyreállítása volt, amely megfelel az 1984/83 rendeletnek, rá kell mutatni arra, hogy a megállapodás 4. cikke szerinti tilalom határozottan túlmegegy azon, amelyet e rendelet 7. cikkének (1) bekezdése megenged. Ráadásul e rendelet csak a viszonteladó és a szállító közötti vertikális kapcsolatban engedélyez bizonyos korlátozásokat (lásd többek között az 1. és a 6. cikket), a megállapodás ugyanakkor horizontális megállapodásnak minősül. Mindenesetre a felperesek meg sem próbálták bizonyítani, hogy a vertikális síkon meglévő állítólagos problémák megoldása végett elengedhetetlen volt a horizontális megállapodásokhoz folya-

84 Végül a felperesek hangsúlyozzák, hogy a megállapodás egyedüli célja a söröző és a sörgyár között szerződésben rögzített kizárólagosságok tisztelőben tartatása volt. Ezenkívül a megállapodást igazolta a kereskedelmi hűség megőrzésének a szükségessége.

85 E tekintetben elég arra rámutatni, hogy még ha feltételezzük is e körülmények megalapozottságát, azt a következtetést, amely szerint a megállapodás célja a közös piacon belüli verseny korlátozása volt, nem lehet kétségbe vonni azzal az állítólagos ténnyel, hogy a megállapodásnak jogszerű célkitűzése is volt (e tekintetben lásd az IAZ és társai kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 25. pontját). A felperesek nem hivatkozhatnak érdemben a Delimitis-ügyben hozott, fent hivatkozott ítéletre, mivel azt olyan ügyben hozták, amelynek tárgya a vertikális kapcsolatok voltak, a jelen ügy azonban a horizontális megállapodásokra vonatkozik. Ezenkívül el kell utasítani a Brasserie nationale-nak a „Cassis de Dijon”-ügyben és a Wouters és társai ügyben hozott ítéletekre való hivatkozását. Ha már megállapítást nyert, hogy a megállapodás célja – mint például a vevők felosztása – természeténél fogva versenykorlátozó, e megállapodás a józan mérlegelés elvének (*rule of reason*) alkalmazásával nem bújhat ki az EK 81. cikk (1) bekezdésének előírásai alól amiatt, hogy más célkitűzéseket is követett, például azokat, amelyekre ezek az ítéletek vonatkoznak.

86 Ami az Institut des mandataires agréés kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítéletre alapított érvet illeti, elsősorban rá kell mutatni arra, hogy az IMA magatartási kódexe 5. cikkének c) alpontja csak az olyan üzletekhez nyújtott kéretlen szolgáltatásokat tiltotta, amelyek valamely másik meghatalmazott által folyamatban voltak (89. pont). Márpedig az ilyen tilalom messze nem hasonlítható a megállapodás által előírt tilalmakhoz. A tilalom ugyanis a fent említett esetben csak a vevő toborzását érintette, amikor a megállapodás különösen azt tiltotta meg a feleknek, hogy valamely szerződésalkötési ajánlatra válaszoljanak. Másodsorban ez a tilalom különösen szakmai etikai indokokon alapult, a megállapodástól eltérően, amely a vevők felosztását célozta. Ezt az érvet tehát el kell utasítani.

87 Végül a felperesek vitatják, hogy a megállapodásból származó előnyöket fenntartották a nemzeti sörgyáraknak (a határozat (62) preambulumbekzdése). E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy ez a kifogás nincs kellően alátámasztva. Bár a felperesek azt állítják, hogy a megállapodás a Luxemburgban jelenlévő valamennyi sörgyár számára nyitott volt, meg kell állapítani, hogy egyetlen külföldi sörgyár sem írta alá. Az arra alapított érv, hogy a két luxemburgi sörgyárat nem zárták ki a megállapodásból azt követően, hogy egy külföldi sörgyár megszerezte őket, nem bizonyítja, hogy a külföldi sörgyárak – mint olyanok – csatlakozhattak a

megállapodáshoz. Épp ellenkezőleg, a 11. cikkbeli kikötés – amely előírja annak a félnek a megállapodásból való a kizárását, amely felett egy külföldi társaság irányítást szerez, vagy amely együttműködik egy külföldi sörgyárral – bizonyítja, hogy a megállapodást csak a nemzeti sörgyáraknak kívánták fenntartani. Az a körülmény, hogy ezt a cikket soha nem alkalmazták, nem változtat ezen a megállapításon.

- 88 Ezekből a megállapításokból következik, hogy az első jogalap harmadik részének alátámasztására felhozott érvek egyikét sem lehet elfogadni. Következésképpen a harmadik részt el kell utasítani.

– A megállapodás állítólagos téves minősítéséről, amelynek a tárgya a luxemburgi „Horeca”-ágazatba való belépés megakadályozása (az első jogalap negyedik része)

- 89 Meg kell állapítani, hogy a külföldi sörgyárakra vonatkozó szándéknyilatkozattal a felek fenntartották egymásnak az elsőbbséget a toborzásra és a valamelyik félhez kötött sörözővel való szállítási szerződés megkötésére, ha ez utóbbi szerződést kívánna kötni egy külföldi sörgyárral. A Battin-re vonatkozó szándéknyilatkozat a Battin vonatkozásában előírta a megállapodás felmondásának a lehetőségét, ha a megállapodás megváltoztatná egyes külföldi sörök forgalmazásának a feltételeit. Végül a megállapodás 11. cikke előírta a megállapodás felmondásának arra az esetre vonatkozó lehetőségét, ha egy luxemburgi sörgyár felett külföldi társaság szerezne meg az irányítást, vagy a luxemburgi sörgyár egy külföldi sörgyárral működne együtt.

- 90 Meg kell továbbá állapítani, hogy – amint arra a Bizottság helyesen rámutatott – a szándéknyilatkozattal a külföldi sörgyárak vonatkozásában létrehozott mechanizmus csak azokat a külföldi sörgyárakat érintette, amelyek valamely luxemburgi sörözőnek

kívántak szállítani, ugyanakkor nem védte meg azokat a külföldi sörgyárakat, amelyeknek a luxemburgi vevője egy luxemburgi sörgyártól készült árut beszerezni.

- 91 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem alkalmazta tévesen a jogot akkor, amikor úgy ítélte meg, hogy a megállapodás célja a külföldi sörgyáraknak a luxemburgi „Horeca”-ágazatba való bejutásának a megakadályozása volt.
- 92 A felperesek egyik érve sem ingatja meg ezt a megállapítást.
- 93 Először is, ami azt az érvet illeti, amely szerint a megállapodás csak meg kívánta akadályozni, hogy külföldi sörgyárak megsértsék a „sörkikötéseket”, rá kell mutatni arra, hogy érvelés nem tényeken alapul annyiban, amennyiben – amint azt e jogalap második része keretében ismertetni fogjuk – a megállapodást még a „sörkikötés” hiányában is alkalmazták.
- 94 Hangsúlyozni kell továbbá, hogy – az e jogalap harmadik részének a keretében ismertettekhez hasonlóan – a felperesek által hivatkozott körülmény – még ha feltételezzük is helyállóságát – nem igazolhatja a megállapodás korlátozó tárgyát, amint arra az imént rámutattunk.
- 95 Végül a felperesek – hangsúlyozva azt, hogy a megállapodás fent kívánta tartani a luxemburgi sörgyárak számára azt a lehetőséget, hogy válaszoljanak az olyan söröző ajánlatára, amely külföldi sörgyárral kíván szerződést kötni – maguk is elismerik, hogy a megállapodás tárgya korlátozó volt. E lehetőség fenntartásával ugyanis a fogalom természeténél fogva maga után vonta a versenyfeltételeknek az érintett külföldi sörgyárak hátrányára történő megváltoztatását.

- 96 Másodszer: a felperesek hangsúlyozzák, hogy a megállapodást Luxemburg különleges helyzete igazolta, valamint az a rendellenes helyzet, amely a sörözők hűségének hiányából következik. Hangsúlyozzák továbbá, hogy a megállapodás 11. cikkét soha nem alkalmazták. A Brasserie nationale hozzáteszi, hogy a megállapodás nem akadályozta meg a külföldi sörgyárakat a szerződéskötésben.
- 97 Ezen érvek egészére tekintettel ismét rá kell mutatni arra, hogy még ha elfogadjuk is őket, ezek az érvek nem igazolhatják a megállapodás korlátozó tárgyát, amint az a Bizottság által hivatkozott és a felek által nem vitatott ténybeli elemekből következik. Különösen rá kell mutatni arra, hogy az az állítás, amely szerint a megállapodás nem akadályozta meg a külföldi sörgyárakat abban, hogy szerződéseket kössenek, nem helytálló annyiban, amennyiben a megállapodás célja a verseny korlátozása volt, ily módon nem kell azt vizsgálni, hogy a megállapodás hatása szintén versenykorlátozó volt-e (e tekintetben lásd az Elsőfokú Bíróság T-62/98. sz., Volkswagen kontra Bizottság ügyben 2000. július 6-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-2707. o.] 231. pontját).
- 98 Harmadszer: a felperesek megisméltik azt az érvet, amely szerint az FBL igazgatójának a hatásköre vitatható. A Brasserie nationale hozzáteszi, hogy az igazgatónak a határozat (68) preambulumbekkezdésében hivatkozott észrevétele csak magát az igazgatót köti, és nem képviseli a Brasserie nationale véleményét.
- 99 E tekintetben, ami az FBL igazgatója hatáskörének a vitatását illeti, rá kell mutatni arra, hogy ezt el kell utasítani, az e jogalap előző részének elutasítása keretében felhozott érvek miatt. Másrészt, amint arra a határozat (68) preambulumbekkezdése rámutatott, ezt az észrevételt a megállapodás alkalmazására vonatkozó egyeztetés során tették. Következésképpen figyelembe kell venni a megállapodás jogi értékeléséhez. Ezzel a Bizottság egyáltalán nem tekintette úgy ezt az észrevételt, mint amely a Brasserie nationale véleményét képviseli.

100 Negyedszer: a Brasserie nationale hangsúlyozza, hogy ami a Battin-re vonatkozó szándéknyilatkozatot illeti, az első bekezdés valójában bátorította a külföldi sörök Luxemburgba történő bejutását. A második bekezdésben alkalmazott „egyensúly” kifejezés csak azt az óhajt foglalta magában, hogy megőrizze annak a lehetőségét, hogy a nemzeti ajánlat jelen legyen akkor, amikor az üzlet megnyílik a verseny előtt.

101 E tekintetben elég arra rámutatni, hogy bár ez a szándéknyilatkozat ténylegesen lehetővé tette a Battin számára bizonyos külföldi sörök forgalmazását, ebből ez utóbbi cselekvési szabadságának a jelentős korlátozása és következésképpen a verseny korlátozása következett.

102 Végül a Brasserie nationale hangsúlyozza, hogy a határozat indokolása ellentmondásos annyiban, amennyiben azt sérelmezi, hogy a felek megtagadták a külföldi sörgyáraktól azokat az előnyöket, amelyeket egyébként a nemzeti sörgyárak között elfogadhatatlannak ítélték.

103 E tekintetben meg kell állapítani, hogy bár a „sörkikötések” garanciájának a külföldi sörgyárak számára való megnyitása talán megerősítette ennek a garanciának a korlátozó jellegét, ettől a megállapodás 11. cikke és a Battin-re vonatkozó szándéknyilatkozat még lehetővé tette a külföldi sörgyáraknak az e garancia – jöllehet jogellenes – „előnyeiből” való kizárását, a vevőkör védelmének jegyében, és ennél fogva megakadályozta a luxemburgi „Horeca”-ágazatba való belépésüket.

104 Ebből következik, hogy az első jogalap negyedik részét el kell utasítani.

– A megállapodás háttérének a megállapodás céljának értékelése során történő elégtelen figyelembevétele (az első jogalap első része)

- 105 Rá kell mutatni arra, hogy a határozat „Cél miatti versenykorlátozás” című (47) preambulumbekézése kimondja, hogy a megállapodás célja elsősorban a felek saját vevőkörének a luxemburgi „Horeca”-ágazatban való fenntartása, másodsorban pedig a külföldi sörgyáraknak az ágazatba való bejutásának a megakadályozása. Ugyanez a preambulumbekézés az ott meghatározott első célkitűzés esetében a (48)–(66) preambulumbekézésre utal, a második célkitűzés esetében a (67)–(73) preambulumbekézésre.
- 106 A határozat felépítéséből következik, hogy – a felperesek érvelésének alapvetésével ellentétben – a megállapodás céljának azonosítása nem korlátozódik az (59)–(62) preambulumbekézésre, hanem a (47)–(73) preambulumbekézés egészéből következik.
- 107 Márpedig ez utóbbi preambulumbekézések egyszerű olvasata megmutatja, hogy a felperesek nem állíthatják elfogadhatóan azt, hogy a megállapodás háttérét nem vették figyelembe a megállapodás tárgyának értékelésekor. E tekintetben a határozat (48)–(73) preambulumbekézésének az összefoglalójára utal, amelyet a fenti 30–40. pont ismertet.
- 108 Rá kell egyébként mutatni arra, hogy az összefüggés elemei – amelyet a felperesek szerint a Bizottság nem vett kellően figyelembe a megállapodás tárgyának értékelésekor – a következők: az érintett ágazatnak a piaci részesedések szempontjából való életképessége, ezen ágazatnak az importra való kivételes nyitottsága, valamint nagyszámú, a felekhez nem kötött üzlet létezése. Ezek az elemek azonban nem ahhoz a kérdéshez kapcsolódnak, hogy mi volt a megállapodás célja, hanem hogy mi volt a hatása. Márpedig az ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottságnak nem kell vizsgálnia a céljánál fogva versenyellenes megállapodások

hatásait (e tekintetben lásd a Volkswagen kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 231. pontját). Ezt egyébként a felperesek nem vitatják, és elismerik, hogy felesleges kimutatni egy céljánál fogva versenyellenes megállapodás hatásait.

109 Hozzá kell tenni, hogy a felperesek állításai, amely szerint a Bizottság nem vette kellően figyelembe az összefüggés elemeit, nem megalapozottak. Az IAZ és társai kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 23–25. pontjában ugyanis – amely ítéletre a felperesek támaszkodnak – „úgy a[z érintett] megállapodás tartalmát [amely ehhez az ítélethez vezetett], mint annak létrehozatalát és az alkalmazásának körülményeit” figyelembe vették. Márpedig pontosan ezek azok az elemek, amelyeket a Bizottság figyelembe vett, amikor arra következtetett, hogy a megállapodás céljánál fogva versenykorlátozó volt. E tekintetben újra a fent említett határozat (48)–(73) preambulumbekkezdésére utalunk.

110 Ebből következik, hogy az első jogalap első részét el kell utasítani.

Az első jogalap második részéről, amely szerint Bizottság tévesen állapította meg azt, hogy a megállapodás a „sörkikötés” hiányában alkalmazandó

A megtámadott határozat

111 A Bizottság a határozatban megállapította, hogy az 1986. október 7-i FBL-találkozóról szóló – az 1986. december 2-i FBL-találkozóról szóló jegyzőkönyvvel módosított – jegyzőkönyv szerint a felek megegyeztek a „sörkikötés” fogalmának a

megállapodás 2. cikkében előírt értelmezésénél tágabb értelmezésében. A határozat szerint ezt az értelmezést megerősítette az a levél, amelyet a Wiltz 1991. október 23-án küldött az FBL-nek ((9) preambulumbekzdés).

A felek érvei

- 112 A felperesek hangsúlyozzák, hogy a Bizottság helytelenül következtetett arra, hogy a megállapodás kiterjed a megfelelően megkötött és hatályban lévő „sörkikötések” hiányának esetére.
- 113 A felperesek szerint ugyanis, ha egy megállapodás következhet a hivatalos szövegtől eltérő iratból, vizsgálni kell azt is, hogy a felek „közös akaratának hű kifejezéséről” van-e szó (a Bíróság 41/69. sz., ACF Chemiefarma kontra Bizottság ügyben 1970. július 15-én hozott ítéletének [EBHT 1970., 661. o.] 110–114. pontja és a 209/78–215/78. és 218/78. sz., Van Landewyck és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1980. október 29-én hozott ítéletének [EBHT 1980., 3125. o.] 86. pontja). Márpedig ez az akarat itt hiányzik. A felperesek először is megjegyzik, hogy az FBL 1986. október 7-i találkozójáról szóló, a határozat (9) preambulumbekzdésében említett jegyzőkönyv kimondja, hogy „[a] három, függőben tartott iratot [...] elfogadták, és a következő találkozó során alá [fogják] írni”, és ezt az FBL 1986. december 2-i találkozójáról szóló, a határozat (9) preambulumbekzdésében szintén hivatkozott jegyzőkönyv is tanúsítja, mikor kimondja, hogy „a [felek] megkezdték a [fent említett iratok] aláírását”. A felperesek szerint az ilyen aláírás olyan formáság, amely nélkül a felek semmilyen közös szándéka sem mutatható ki. Márpedig a fent említett két jegyzőkönyvből egyike sem tartalmaz ilyen aláírást – már ami a megállapodásnak a két jegyzőkönyvből következő értelmezését illeti, ugyanakkor ez az értelmezés nem választható el a fent említett három irattól. A felperesek megjegyzik továbbá, hogy az FBL 1986. december 2-i találkozójáról szóló jegyzőkönyvből következik, hogy az FBL korábbi találkozójáról szóló jegyzőkönyv 2. pontjában említett szöveget pontosították. Ezt a szöveget tehát sem az első, sem a második találkozó után nem hagyták jóvá. A felperesek végül megjegyzik, hogy az FBL-nek a Wiltzhez címzett – a

határozat (9) preambulumbekzdésében említett – 1991. október 23-i levelének a megfogalmazása a „Javaslat” címet viseli. Hozzáteszik, hogy e levél tartalmazza – rövidített és javított megfogalmazásban – a fent említett jegyzőkönyvben szereplő két értelmező francia bekezdést. Márpedig a felperesek szerint a Wiltznek semmi érdeke nem fűződött ahhoz, hogy ilyen javaslatot tegyen, ha ezek a jegyzőkönyvek már tartalmazták a vitatott kiterjesztő értelmezést.

- 114 Ami a vitatott kiterjesztésnek a Wiltz általi állítólagos elfogadását illeti, a felperesek azt válaszolják, hogy a vitatott nyilatkozatban a Wiltz feltételes módot használt. Ami ennek a kiterjesztésnek a Brasserie nationale részéről való állítólagos elfogadását illeti, ez utóbbi azt válaszolja, hogy a vitatott nyilatkozatban csak a kiterjesztés javaslatának az eredetét jelölte meg, és hogy az „elfogadta az aláírását” és a „nem akadályozta meg az aláírásában” kifejezések csak a jövőbeni aláírás elfogadását mutatták.
- 115 A Brasserie nationale arra is rámutat az iratok közt szereplő levélváltásra hivatkozva, hogy – aláírt szerződés hiányában – soha semmilyen jogvita nem volt a felek között.
- 116 Végül a Brasserie nationale azt állítja, hogy a Bizottság maga is elismerte, hogy a megállapodást nem alkalmazták a „sörkikötés” nélküli esetekben, hiszen a határozat (92) preambulumbekzdése kimondja, hogy „a jogsértés hatálya csak azokra az üzletekre korlátozód(ott), amelyeket kizárólagos vételi kikötés kötött a felekhez”.
- 117 A Bizottság vitatja az első jogalap ezen részének a megalapozottságát.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 118 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodás létezéséhez elég az, hogy az érintett vállalkozások kifejezzék az arra irányuló közös akaratukat, hogy meghatározott piaci magatartást tanúsítanak (e tekintetben lásd az ACF Chemiefarma kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 112. pontját és a Van Landewyck és társai kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 86. pontját; az Elsőfokú Bíróság T-7/89. sz., Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1991. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1711. o.] 256. pontját és a T-41/96. sz., Bayer kontra Bizottság ügyben 2000. október 26-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-3383. o.] 67. pontját). Ami a közös akarat kifejezési formáját illeti, elég az, ha a kikötés a felek arra irányuló szándékát fejezi ki, hogy a feltételeinek megfelelő magatartást tanúsítanak a piacon (e tekintetben lásd az ACF Chemiefarma kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 112. pontját; a Van Landewyck és társai kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 86. pontját és a Bayer kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 68. pontját).
- 119 Ebből következik, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdése szerinti megállapodás fogalma az ítélkezési gyakorlat értelmében a legalább két fél között meglévő szándékegységre összpontosul, amelynek a megnyilvánulási formája nem lényeges, amennyiben a felek szándékának hű kifejezését képezi (a Bayer kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 69. pontja).
- 120 Jelen esetben először is meg kell állapítani, hogy az 1986. október 7-i FBL-találkozóról szóló jegyzőkönyv a következőket mondja ki:

„2. Sörkikötés

A három, függőben tartott iratot [...] elfogadták, és a következő találkozó során alá fogják írni.

El kell továbbá ismerni, és a »sörkikötés«-sel azonos módon kell kezelni a következőket:

- a bérbevételéből és a kávéház felszereléséhez való pénzügyi hozzájárulásból álló művelet, a »sörkikötés« kifejezett említése nélkül is,

- az italforgalmazási jog sörgyár általi, tőkebefektetéssel történő átvételét, a »sörkikötés« kifejezett említése nélkül is.

Ez a két értelmezés az e tárgyban meglévő rendelkezések nélkülözhetetlen része.”

- ¹²¹ Az FBL 1986. december 2-i találkozójáról szóló jegyzőkönyv a következőket mondja ki (a részletek megegyeznek az eredetivel):

„1. Az 1986. október 7-i találkozóóról szóló jegyzőkönyv a következő módosításokat teszi szükségessé:

[...] 2. pont – első francia bekezdés

- a bérbevételéből és a kávéház felszereléséhez való pénzügyi hozzájárulásból álló művelet, a »sörkikötés« kifejezett említése nélkül is, például az X sörgyár bérbe vesz egy ingatlant, és hozzájárul az ingatlan rendeltetésszerű felszerelésének költségeihez, de nem köt szerződést, illetve nem sikerül szerződést kötnie a tulajdonossal.

A 2. francia bekezdés

a következőképpen olvasandó:

- az italforgalmazási jog sörgyár általi átvétele, a »sörkikötés« kifejezett említése nélkül is.

2. A sörgyárak megkezdték [az 1986. október 7-i találkozóról szóló jegyzőkönyv 2. pontjában említett három irat] aláírását.

Valamennyi sörgyár megkapta ezeknek az aláírt iratoknak a másolatát, amelyeknek az eredeti példányai az [FBL]-nél maradnak. Ezek az iratok bizalmas jellegűek.”

- 122 A Wiltz által az FBL-nek címzett, fent említett 1991. október 23-i levél a következőképpen fogalmaz:

„Javaslat:

A megállapodás 2. cikkével kapcsolatban a sörgyáraknak el kell ismerniük és a »sörkikötéssel« megegyezően kell kezelniük a következőket:

- bérbevételből álló művelet;

- az italforgalmazási jog bármilyen jogcímen történő, sörgyár általi rendelkezésre bocsátása.”

¹²³ Meg kell tehát vizsgálni, hogy a felperesek által hivatkozott elemeket tekintve a Bizottság bizonyította-e jogilag megkövetelt módon a felek közötti, a megállapodás alkalmazására vonatkozó szándékegység fennállását, még a kellően megkötött és hatályban lévő „sörkikötés” hiányában is.

¹²⁴ Meg kell állapítani, hogy az FBL 1986. október 7-i találkozójáról szóló jegyzőkönyv kifejezetten kimondja, hogy a megállapodás hatályának kiterjesztésében – amelyre ott hivatkoznak – „megegyeztek”, és „az az e területen meglévő [kikötések] szerves részét képezte”. Sem ez a jegyzőkönyv, sem az FBL 1986. december 2-i találkozójáról szóló jegyzőkönyv nem írja elő ezen megállapodásnak a bármiféle formalizálását. Ennyiben nincs jelentősége annak a ténynek, hogy az első jegyzőkönyv is előírja azt, hogy bizonyos iratokat, amelyeket abban említenek „jóváhagynak és aláírnak”. Az a tény, hogy a második jegyzőkönyv (viszonylag jelentéktelen) módosításokat tartalmaz az első jegyzőkönyvben szereplő szöveghez képest, nem olyan jellegű, amely kétségbe vonja a felek között pontosan az így módosított szöveget illetően létrejött megállapodást.

¹²⁵ Ráadásul, amint a határozat (29) preambulumbekkezdése kimondja, a Brasserie nationale és a Wiltz elfogadták, hogy a megállapodás néhány olyan sörgyár-söröző kapcsolatra is vonatkozott, ahol a beszállítási szerződés vagy a „sörkikötés” teljesen hiányzott.

- 126 Annak az esetnek a vonatkozásában, amikor fennáll a bérlet és a sörgyár pénzügyi hozzájárulása, de nincs „sörkikötést” tartalmazó szerződés, a Brasserie nationale a Bizottság által a meghallgatást követően feltett kérdésekre adott válaszában kimondta:

„Ebben az esetben – mint azt az 1986-os szövegek [nevezetesen a fent említett két jegyzőkönyv] kimondják – azt is figyelembe kell venni, hogy létezik a megállapodás értelmében vett »sörkikötés«. Ez a kikötés – el kell ismerni – *a priori* meglepő akkor, amikor az egyik sörgyáros sem fektet be szerződés nélkül [...]. Ennek ellenére ezt a valószínűtlen kikötést soha nem [...] alkalmazták. Valójában arra a képtelen feltételezésre törekedtek, amelyet a [...] talált ki. Ennek a személynek a munkahipotézise nyilvánvalóan képtelen volt, de ahogy a [Brasserie nationale-nak] sem állt szándékában, az, amit feltételeztek, elfogadta az érintett szöveg aláírását [...]. Ez nem akadályozta meg a [Brasserie nationale]-t az aláírásban, mivel nem áll szándékában az érintett kikötésben célzott feltételezés szerint cselekedni [...]”.

- 127 A Wiltz – a maga részéről – a következőket jelentette ki a kifogásközlésre adott válaszában:

„A [megállapodást] legfeljebb a felek között az 1986. október 7-i és december 2-i [FBL találkozón] jóváhagyott »sörkikötés« kifejezés értelmezése alapján lehet ily módon értelmezni, de még itt is az volt az egyetlen és jogos cél, hogy biztosítsák azoknak az információknak a megszerzését, amelyek jelentős befektetések esetén szükségesek a jogbiztonság hiányának a megelőzésére.”

- 128 E tekintetben a felpereseknek arra a körülményre alapított érvét, amely szerint az előző pontban idézett nyilatkozatban a Wiltz a feltételes módot használta, el kell utasítani. Ugyanebben a nyilatkozatban ugyanis a Wiltz kifejezetten hivatkozott „[a] felek között jóváhagyott »sörkikötés« kifejezés értelmezésére”.

- 129 A Brasserie nationale továbbá azt állítja, hogy a fenti 126. pontban idézett nyilatkozatában csak a megállapodás hatálya kiterjesztésére vonatkozó javaslatának az eredetét jelölte meg a „sörkikötés” hiányának eseteire, és hogy az „elfogadta az aláírását” és a „nem akadályozta meg az aláírásában” kifejezések csak e javaslat jövőbeni aláírásának az elfogadását mutatták.
- 130 Ezeket az érveket szintén el kell utasítani. Jelen körülmények között a fent hivatkozott nyilatkozatot nem érvénytelenítheti az, hogy a Brasserie nationale hozzájárult a megállapodás hatályának a kiterjesztéséhez az 1986. október 7-i és a december 2-i találkozót követően. E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy kevésbé lényeges az, hogy kitől származik az a javaslat, hogy terjesszék ki a megállapodás hatályát, mivel megállapítható a szándékegység (e tekintetben lásd a Bíróság 19/77. sz., Miller kontra Bizottság ügyben 1978. február 1-jén hozott ítéletének [EBHT 1978., 131. o.] 7. pontját és az Elsőfokú Bíróság T-77/92. sz., Parker Pen kontra Bizottság ügyben 1994. július 14-én hozott ítéletének [EBHT 1994., 549. o.] 37. pontját).
- 131 Még ha feltételezzük is, hogy a Brasserie nationale nem fogadta el a megállapodás hatályának kiterjesztését, mindenképpen neki kell kinyilvánítania a „sörkikötés” új értelmezésével kapcsolatos távolságtartását (e tekintetben lásd az Elsőfokú Bíróság T-25/95., T-26/95., T-30/95–T-32/95., T-34/95–T-39/95., T-42/95–T-46/95., T-48/95., T-50/95–T-65/95., T-68/95–T-71/95., T-87/95., T-88/95., T-103/95 és T-104/95. sz., Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-491. o.] 1353. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Márpedig nem vitatott, hogy nem ez volt a helyzet.
- 132 Ezenkívül ha a megállapodás hatályának a fent említett kiterjesztéséről nem határoztak volna a felek, a Brasserie nationale – ez logikus – a Bizottsággal szemben nem hivatkozott volna csupán e kiterjesztés alkalmazásának a hiányára.

133 Ami a Wiltz fent említett levelére alapított érvet illeti, meg kell állapítani, hogy nagyon is lehetséges, hogy a Wiltz nem a felperesek által felhozott ok miatt tette az említett javaslatot ebben a levélben, hanem azért, mert módosítani kívánta azt a szöveget, amely pontosan a két fent említett jegyzőkönyvből következett. Meg kell egyébként állapítani, hogy – a felperesek állításával ellentétben – a Wiltz ezen javaslata nem csupán stilisztikai javításokat tartalmaz. E javaslat szerint „a bérbevételt” a „sörkikötéssel” azonos módon kell kezelni, míg az FBL 1986. október 2-i találkozájáról szóló jegyzőkönyv azt írja elő, hogy a sörkikötéssel azonos módon kell kezelni „a bérbevételből és a kávéház felszereléséhez való pénzügyi hozzájárulásból álló műveletet”. Márpedig ez a módosítás nem tekinthető csupán stilisztikai módosításnak.

134 Végül, ami a Bizottság arra vonatkozó állítólagos elismerését illeti, hogy a megállapodást csak „sörkikötés” hiányában alkalmazták, rá kell mutatni arra, hogy ha nem helyénvaló a határozat (92) preambulumbekkezdésében alkalmazott megfogalmazás, amely szerint „a jogsértés hatálya csak azokra az üzletekre korlátozódik, amelyeket kizárólagos vételi kikötés a felekhez kötött”, a (9) és (48)–(63) preambulumbekkezdés egyszerű közös olvasatából, és különösen az (50) preambulumbekkezdésben lévő, a (9) preambulumbekkezdésre való hivatkozásból következik, hogy a Bizottság azon a véleményen volt, hogy a megállapodást a „sörkikötés” hiányában is alkalmazták. Fel kell továbbá idézni, hogy az első jogalap ezen részében a felperesek vitatják ezt a véleményt. Ennélfogva nem hivatkozhatnak érdemben arra, hogy a Bizottság más véleményen volt.

135 Az előzőekből az következik, hogy a felperesek nem terjesztettek elő olyan bizonyítékot, amely kétségbe vonná a Bizottság azon megállapítását, hogy a felek között létezett a megállapodás alkalmazására vonatkozó szándékegyeség, még a megfelelő módon megkötött és hatályban lévő „sörkikötések” hiányában is.

136 Ennélfogva az első jogalap második részét el kell utasítani.

Az első jogalap ötödik részéről, miszerint a megállapodás nem volt érzékelhető hatással a versenyre

A megtámadott határozat

- 137 A határozat rámutat arra, hogy a megállapodás alkalmas volt arra, hogy a luxemburgi „Horeca”-ágazatban jelentősen korlátozza a versenyt. E tekintetben először is kimondja, hogy a felek a megállapodás hatályát a luxemburgi „Horeca”-ágazatra korlátozták, ami azt mutatja, hogy a felek úgy vélték, hogy a helyzetük kellően jelentős az ágazatban, és hogy a versenyfeltételek itt kellően eltérnek a többi ágazatban és a szomszédos országokban lévő feltételektől ahhoz, hogy biztosítsák a megállapodás hatékonyságát. A határozat arra is rámutat, hogy a saját gyártást és az általuk forgalmazott import söröket figyelembe véve, az érintett ágazatban a felek a sörreladások mintegy 85%-a felett rendelkeztek, és a luxemburgi italüzletek több mint a felét „sörkikötés” kötötte hozzájuk ((74)–(76) preambulumbekzdés).

A felek érvei

- 138 A felperesek állítják, hogy a Bizottságnak az érzékelhető versenykorlátozás fennállására vonatkozó következtetése téves, és nem kellően indokolt. Szerintük ugyanis a Bizottság nem határozta meg az érintett piacot. Ezt követően azt állítják, hogy a megállapodás hatályának a „Horeca”-ágazatra való korlátozása semmit sem bizonyít, hanem egyszerűen csak a felek által azonosított azon probléma kiterjesztésének felel meg, amelyre tekintettel együtt tudtak működni. Ezenkívül ha a felek által forgalmazott sörmennyiség 85%-os aránya nagynak tűnhet, a többi sörgyár számára nyitva álló üzletek 40–45%-os aránya nem igazolja azt, hogy a korlátozás jelentős volt. Abból a tényből, hogy nem alkalmazták a külföldi sörgyárakra vonatkozó korlátozást, arra lehetne a következtetni, hogy a korlátozás nem volt jelentős.

139 A Bizottság vitatja az első jogalap ezen részének a megalapozottságát.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

– Az állítólagos mérlegelési hibáról

140 E tekintetben elég arra rámutatni, hogy a versenykorlátozó célú megállapodást kötő vállalkozások elvben nem kerülhetik el az EK 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazását arra hivatkozással, hogy megállapodásuk bizonyára nem volt érzékelhető hatással a versenyre (az Elsőfokú Bíróság T-44/00. sz., Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2223. o.] 130. és 196. pontja).

141 Ugyanis mivel a megállapodás egyrészt a felek saját vevőkörének a luxemburgi „Horeca”-ágazatban való fenntartására, másrészt a külföldi sörgyárak ezen ágazatba való bejutásának a megakadályozására irányult, a megállapodásnak csak akkor volt értelme, ha célja az volt, hogy érzékelhető, azaz kereskedelmileg hasznos módon korlátozza a versenyt. (lásd, ehhez hasonlóan, a Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 131. pontját).

– Az indokolási kötelezettség állítólagos megsértéséről

- 142 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az indokolás EK 253. cikk általi megkövetelésének igazodnia kell az érintett irat természetéhez, és az intézmény érvelését, valamint az irat szerzőjét világosan és félreérthetetlenül kell feltüntetnie oly módon, amely lehetővé teszi az érintett számára, hogy megismerje a hozott intézkedés igazolását, a hatáskörrel rendelkező bíróság számára pedig azt, hogy a felülvizsgálati jogkörét gyakorolja (a Bíróság C-367/95. P. sz., Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1719. o.] 63. pontja).
- 143 Márpedig a határozat (74)–(76) preambulumbekzdésében említett információkra tekintettel meg kell állapítani, hogy a verseny korlátozásának érzékelhető jellegét illetően a Brasserie nationale teljes mértékben hivatkozhatott a Bizottság következtetésének jogellenességére alapított érvekre.
- 144 Ami továbbá az érintett piac meghatározásának a hiányára vonatkozó kifogást illeti, elég arra rámutatni, hogy a Bizottság az EK 81. cikk alkalmazásával elfogadott határozatban csak akkor köteles erre a meghatározásra, amikor a meghatározás nélkül lehetetlen megállapítani, hogy az érintett megállapodás, a vállalkozások társulásának döntése vagy az összehangolt magatartás hatással lehet-e a tagállamok közötti kereskedelemre, és célja-e, illetve hatása-e a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása (az Elsőfokú Bíróság T-213/00. sz., CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-913. o.] 206. pontja). Márpedig a jelen esetben ilyen helyzet nem merült fel, amint az különösen e jogalap harmadik és negyedik részéből következik.
- 145 Ebből következik, hogy e jogalap ötödik részét el kell utasítani.

146 Mivel az első jogalap valamennyi része elutasításra került, ezt a joglapot teljes egészében el kell utasítani, és meg kell vizsgálni a második joglapot.

2. A második jogalapról: a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének megsértése és az EK 253. cikkben megfogalmazott indokolási kötelezettség megsértése

147 A második jogalap három részre osztható: elsőként arra hivatkozik, hogy a jogsértést nem szándékosan követték el, másodsorban arra, hogy a jogsértés súlyára és időtartamára vonatkozó értékelés téves, harmadsorban pedig arra, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló bizottsági iránymutatást (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: iránymutatás) nem alkalmazták az enyhítő körülmények vonatkozásában. A T-49/02. sz. ügyben felhozott jogalap még egy negyedik, a Bizottság által a bírságszámításhoz elfogadott kezdő összegre vonatkozó indokolás hiányára alapított részt is tartalmaz.

A második jogalap első részéről, miszerint a jogsértést nem szándékosan követték el

A megtámadott határozat

148 A határozat megállapította, hogy ha a felek tudatában voltak annak, hogy a kérdéses magatartás célja vagy hatása a verseny korlátozása, a közösségi versenyszabályok megsértését úgy kell tekinteni, mintha szándékosan követték volna el. Kevésbé jelentős az, hogy ezenkívül tudatában vannak annak, hogy megszegik az EK-Szerződés egyik rendelkezését. Márpedig ami a külföldi sörgyárakra vonatkozó rendelkezéseket illeti, a Bizottság szerint lehetetlen, hogy a felek nem tudtak a rendelkezések korlátozó céljáról. Egyébként a Bizottság szerint a felek semmilyen

bizonyítékot nem terjesztettek elő. Ami verseny felek közötti korlátozását illeti, amely a „sörkikötések” kölcsönös tiszteletben tartásából következik, lehetséges, hogy a megállapodás megkötésekor és 1996 márciusáig a feleket a jogbiztonság hiánya motiválta, amely annak következtében alakult ki, hogy a luxemburgi ítélkezési gyakorlat nem foglalkozik az ár és a minőség meghatározásával. Ez az indok azonban 1966 márciusában – a luxemburgi ítélkezési gyakorlat megváltoztatásának időpontjában – megszűnt. A Bizottság megállapította tehát, hogy a felek szándékosan követték el a jogsértést, még ha adott időszakban az akkor irányadó luxemburgi ítélkezési gyakorlat kétséget ébreszthetett is bizonyos kikötések jogsértő jellegét illetően ((89) és (90) preambulumbekzdés).

A felek érvei

149 A felperesek azt állítják, hogy a Bizottság helytelenül állapította meg azt, hogy szándékosan követték el a jogsértést.

150 Ami a vevők megtartására vonatkozó korlátozást illeti, egyrészt a Bizottság maga is elismerte, hogy a luxemburgi ítélkezési gyakorlat kétséget ébreszthetett e korlátozás jogsértő jellegét illetően. A felperesek megismétlik azt az állítást, amely szerint ezt az igazolást nem 1996-ig, hanem 1998 közepéig el kellett volna fogadni, és hozzáteszik, hogy ha elfogadjuk a Bizottság által a határozatban elfogadott érvelést, csak a megállapodás időtartamának utolsó két évében követhettek el szándékos jogsértést. Másrészt a Bizottság nem vitatta a határozatban, hogy a megállapodás egyedüli célja a „sörkikötések” tiszteletben tartásának biztosítása volt. Márpedig ez a cél jogszerű (a Delimitis-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet).

- 151 A felperesek ezenkívül azt állítják, hogy nem akkora méretűek, hogy a hiányos jogismeretüket ne lehetne elfogadni. Rámutatnak arra, hogy ha a határozat (96) preambulumbekzdése a Brasserie de Luxembourgot nagy vállalatnak minősíti, *a contrario*, ez a megjelölés semelyik másik félre nem alkalmazható. Egyébként a felperesek soha nem voltak tudatában a tagállamok közötti kereskedelem korlátozásának. A Brasserie nationale az utóbbi pontot illetően megjegyzi, hogy a Bizottság nem mutatta ki ennek ellenkezőjét.
- 152 A felperesek azt is állítják, hogy egyik félnek sem állt szándékában a külföldi sörgyárak korlátozása. A Brasserie nationale hozzáteszi, hogy egyik fél sem ítélte úgy, hogy a hazai verseny megőrzésének célkitűzése versenyellenes lehet. A Diekirch által kifejezett, a megállapodás jogszerűségére vonatkozó fenntartás csak a viták során a kapcsolatteremtő levelekben hagyományosan használt fordulat volt.
- 153 Ami a határozatnak az arra vonatkozó indokolását illeti, hogy a felperesek szándékosan cselekedtek-e, a Brasserie nationale azt állítja, hogy az az érv, amely szerint – ami a külföldi sörgyárakra vonatkozó kikötéseket illeti – „a feleknek tudniuk kellett a korlátozó céljukról”, *circulus vitiosus*, és nem minősül bizonyítéknak, továbbá téves az az érv, amely szerint „a felek semmilyen érvre nem hivatkoztak”. Ez a két kifogás a Brasserie nationale szerint nem tette lehetővé annak elfogadását, hogy a határozat indokolása megfelel a világosság és pontosság követelményének. A Wiltz és a Battin azt állítja, hogy a határozat (89) preambulumbekzdésében tartalmazott indokolás nem minősül bizonyítéknak. Vagyis az EK 253. cikket nem tartották tiszteletben.
- 154 A Bizottság vitatja a második jogalap ezen részének a megalapozottságát.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

– Az állítólagos mérlegelési hibáról

155 Az állandó ítélkezési gyakorlat alapján ahhoz, hogy az EK-Szerződés versenyjogi szabályainak megsértése szándékosnak legyen tekinthető, nincs szükség arra, hogy a vállalkozás tudatában legyen a versenykorlátozásnak, hanem elég az, ha nem kerülhette el figyelmét, hogy magatartásának célja versenykorlátozó, és kevésbé lényeges az, hogy a vállalkozás tudott-e arról, hogy megsértette az EK 81. cikkét (a Miller kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 18. pontja és az Elsőfokú Bíróság T-143/89. sz., Ferriere Nord kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., II-917. o.] 41. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

156 Márpedig amint az az első jogalap harmadik és negyedik részének elutasításából következik, a Bizottság jogosan következtethetett arra, hogy a megállapodás célja az volt, hogy a felek a „Horeca”-ágazatban megtartsák saját vevőkörüket, valamint hogy megakadályozzák a külföldi sörgyarak ezen ágazatba való bejutását. A megállapodás tehát egyrészt felosztja a piacot, másrészt pedig részekre tagolja. Ilyen körülmények között meg kell állapítani, hogy a Bizottság úgy ítélhette meg – anélkül, hogy tévesen alkalmazta volna a jogot –, hogy a felpereseknek tudniuk kellett arról, hogy a megállapodás tárgya a verseny korlátozása volt.

157 Ebből a szemszögből meg kell állapítani, hogy szükségképpen egyáltalán nem relevánsak a jelen esetben a felperesek arra vonatkozó érvei, hogy nem akkora méretűek, hogy a hiányos jogismeretüket ne lehetne elfogadni; hogy soha nem voltak tudatában annak, hogy a megállapodás korlátozta a tagállamok közötti kereskedelmet; hogy egyik fél sem törekedett a külföldi sörgyarak korlátozására; valamint hogy egyik fél sem ítélte meg úgy, hogy a nemzeti verseny megőrzésének célkitűzése versenyellenes lehet.

158 A felperesek kiemelik, hogy maga a Bizottság is elismerte a határozatban, hogy az akkoriban irányadó luxemburgi ítélkezési gyakorlat kétséget ébreszthetett a vevőkör megtartására vonatkozó korlátozások jogsértő jellegét illetően. E tekintetben elég arra rámutatni – amint azt a Bizottság hangsúlyozza –, hogy az ilyen kétség, még ha megalapozott is, nem releváns a verseny korlátozásának szándékos jellegét illetően, pontosan mivel nem a megállapodás céljára utal, hanem legfeljebb annak jogsértő jellegére. Márpedig – amint az a 155. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatból kiténik – a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése szerinti szándékosság fogalma csak az érintett megállapodás versenykorlátozó céljára utal, és nem pedig arra, hogy a megállapodás sérti az EK 81. cikk (1) bekezdését.

159 Végül ami azt az érvet illeti, amelyet arra alapítottak, hogy a határozat (96) preambulumbekkezdése a Brasserie de Luxembourgot nagy vállalkozásnak minősíti oly módon, hogy *a contrario* ez a meghatározás nem vonatkozik a többi félre, meg kell jegyezni, hogy – amint arra a Bizottság rámutatott – a Brasserie de Luxembourg mérete csak azért került szóba, hogy igazolja a tekintetében elrettentés címén alkalmazott korrekciós szorzót. A vállalkozás méretére vonatkozó értékelés tehát nem releváns a versenykorlátozás szándékos jellegének vizsgálatát illetően.

– Az indokolási kötelezettség állítólagos megsértéséről

160 Az EK 253. cikk szerinti, valamint a fenti 140. pontban említett indokolási kötelezettség alapján a határozat (89) és (90) preambulumbekkezdéséből világosan és egyértelműen kiténik azok az indokok, amelyek alapján a Bizottság megállapította a versenykorlátozás szándékos jellegét.

161 Ebből következik, hogy a második jogalap első részét el kell utasítani.

A második jogalap második részéről: a jogsértés súlyára és időtartamára vonatkozó mérlegelési hiba

A megtámadott határozat

162 Ami a jogsértés súlyát illeti, a határozat egyrészt rámutat arra, hogy annyiban, amennyiben a megállapodás tárgya a vevőkör megtartása és a külföldi sörgyáraknak a luxemburgi piacra való bejutásának a megakadályozása volt, ez a jogsértés az elkövethető jogsértések egyik legsúlyosabbika. Másrészt megállapítja először is azt, hogy a jogsértés hatálya a „Horeca”-ágazatra, és egyedül a felekhez kizárólagos vételi kikötéssel kötött üzletekre korlátozódik, másodszor azt, hogy a külföldi sörgyárakra vonatkozó kikötéseket nem alkalmazták, harmadszor pedig azt, hogy a luxemburgi söripiac a Közösség legkevésbé jelentős piaca. Ezen okok összessége miatt a Bizottság a jogsértést végül súlyosnak minősítette ((92) és (93) preambulumbekzdés).

163 A jogsértés időtartamát illetően a határozat megállapítja, hogy a jogsértés 2000. február 16-án szűnt meg, amikor az Interbrew tájékoztatta a Bizottságot arról, hogy a leányvállalatait – a Mouselt és Diekirchet – felszólította a megállapodás alkalmazásának abbahagyására ((86) preambulumbekzdés). Ebből arra lehet következtetni, hogy mivel a jogsértés több mint 14 évig tartott (1985-től 2000-ig), hosszú időtartamúnak minősül ((97) preambulumbekzdés).

A felek érvei

164 A felperesek azt állítják, hogy a Bizottság helytelenül értékelte a jogsértés súlyát és időtartamát.

- 165 Ami a jogsértés súlyát illeti, a felperesek rámutatnak arra, hogy az iránymutatást alkalmazva az enyhe jogsértések „korlátozott piaci kihatással járó és kizárólag a Közösség piacának jelentős, de viszonylag korlátozott részét érintő kereskedelmi” korlátozások, és hogy a súlyos jogsértések többnyire a fentiekkel azonos típusú horizontális vagy vertikális, azonban „szigorúbban alkalmazott, szélesebb piaci kihatással bíró, a közös piac kiterjedt területeit befolyásoló” korlátozások. Márpedig a felperesek szerint ezt a jogsértést enyhe jogsértésnek kellene minősíteni, hiszen a határozat (92) preambulumbekzdése rámutat arra, hogy a külföldi sörgyárakra vonatkozó kikötéseket nem alkalmazták, a megállapodás csak a luxemburgi „Horeca”-ágazatra vonatkozik, és a cserélt információk nagyon korlátozottak. A Brasserie nationale megismétli e tekintetben azt az állítást, amely szerint a megállapodás mentesült a bejelentés alól.
- 166 Ami a jogsértés időtartamát illeti, a felperesek hangsúlyozzák, hogy a külföldi sörgyárakra vonatkozó kikötéseket nem alkalmazták.
- 167 A Bizottság vitatja a második jogalap ezen részének a megalapozottságát.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

– A jogsértés súlyosságáról

- 168 Rá kell mutatni arra, hogy az iránymutatás kimondja, hogy a jogsértés súlyának értékelésénél figyelembe kell venni a jogsértés természetét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, amikor az mérhető, valamint az érintett földrajzi piac kiterjedését. A jogsértések így három csoportra oszthatók: az enyhe jogsértések, a súlyos jogsértések és a különösen súlyos jogsértések csoportjára (az 1. pont A. alpontjának második bekezdése).

- 169 Rá kell mutatni arra, hogy az iránymutatás nem határozza meg előre a bírság közösségi bíróság általi értékelését, amely bíróság e tekintetben a 17. rendelet 17. cikke értelmében korlátlan felülvizsgálati jogkörrel rendelkezik. Másrészt a Bizottságnak – bár az iránymutatás módszerének megfelelően határozhatja meg a bírság összegét – a 17. rendelet 15. cikkében meghatározott szankciók keretén belül kell maradnia (az Elsőfokú Bíróság T-368/00. sz., General Motors Nederland és Opel Nederland kontra Bizottság ügyben 2003. október 21-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-4491. o.] 188 pontja).
- 170 Rá kell továbbá mutatni arra, hogy a jogsértések súlyát számos tényező alapján kell meghatározni – mint például az ügy sajátos körülményei, az ügy háttere, a bírságok elrettentő hatása –, azonban nincs olyan felsorolás, amely kimerítő vagy kötelező módon tartalmazná a mérlegelendő tényezőket. Ezenkívül az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a Bizottság a 17. rendeletből eredően a bírságok összegének meghatározásával kapcsolatos mérlegelési jogkörrel rendelkezik azért, hogy a vállalkozások magatartását a versenyszabályok betartása felé terelje. Mindamellett az Elsőfokú Bíróságra tartozik annak vizsgálata, hogy a kiszabott bírság összege arányos-e a jogsértés súlyával és időtartamával, és hogy mérlegelje a jogsértés súlyát és a felperes által felhozott körülményeket (az Elsőfokú Bíróság T-229/94. sz., Deutsche Bahn kontra Bizottság ügyben 1997. október 21-én hozott ítéletének [EBHT 1997., II-1689. o.] 127. pontja és a General Motors Nederland és Opel Nederland kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 189. pontja).
- 171 Jelen esetben meg kell állapítani, hogy a Bizottság két szakaszos érvelést követett a határozatban, egyébként anélkül, hogy az iránymutatásra kifejezetten hivatkozott volna.
- 172 Ami az érvelés első szakaszát illeti, rá kell mutatni arra – amint azt az első jogalap harmadik és negyedik része vizsgálatának keretében ismertettük – a megállapodás felosztja a piacot, és részekre darabolja a közös piacot.

- 173 Márpedig ami a piac felosztását illeti, az ilyen típusú megállapodások szerepelnek a példálózóan felsorolt azon esetek között, amelyeket az EK 81. cikk (1) bekezdésének c) pontja a közös piaccal kifejezetten összeegyeztethetetlennek nyilvánított. Ezeket a megállapodásokat ugyanis az ítélkezési gyakorlat a verseny nyilvánvaló korlátozásának minősítette (az Elsőfokú Bíróság T-374/94., T-375/94., T-384/94. és T-388/94. sz., European Night Services és társai kontra Bizottság ügyben 1998. szeptember 15-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-3141. o.] 136. pontja).
- 174 Ami a közös piac feldarabolását illeti, rá kell mutatni arra, hogy a versenyjog ilyen nyilvánvaló megsértése természeténél fogva különösen súlyos. Továbbá ellentétes a Közösség legalapvetőbb célkitűzéseivel, és különösen az egységes piac megvalósításával (e tekintetben lásd az Elsőfokú Bíróság T-9/92. sz., Peugeot kontra Bizottság ügyben 1993. április 22-én hozott ítéletének [EBHT 1993., II-493. o.] 42. pontját és a General Motors Nederland és Opel Nederland kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 191. pontját).
- 175 Ilyen körülmények között a Bizottság joggal állapította meg érvelése első szakaszában, hogy a megállapodás az EK 81. cikk megsértésének leg súlyosabb esetei közé tartozik.
- 176 Ami az érvelés második szakaszát illeti, rá kell mutatni arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a nemzeti méretű földrajzi piac a közös piac lényeges részét képezi (a Bíróság 322/81. sz., Michelin kontra Bizottság ügyben 1983. november 9-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 3461. o.] 28. pontja és a Deutsche Bahn kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 58. pontja).
- 177 Márpedig amennyiben nem vitatott, hogy ez a jogsértés a luxemburgi „Horeca”-ágazat egészére vonatkozik, megállapítható, hogy a közös piac egyik jelentős részét érinti.

178 Az iránymutatásban egyébként a különösen súlyos jogsértések vonatkozásában a Bizottság rámutatott arra, hogy „rendszerint az olyan horizontális korlátozások tartoznak [...] ide, mint az árkartell vagy a piacfelosztó kvóták alkalmazása, vagy más, az egységes piac megfelelő működését veszélyeztető magatartások, például a nemzeti piacokra való széttördelés” (az 1. pont A. alpontja második bekezdésének harmadik francia bekezdése). Ebből a tájékoztató jellegű meghatározásból következik, hogy azon megállapodások vagy összehangolt magatartások, amelyek különösen – mint a jelen esetben is – egyrészt a vevőkör felosztására, másrészt a közös piac feldarabolására irányulnak, már kizárólag a természetüknél fogva is különösen súlyosnak minősülhetnek, és nem szükséges, hogy ezt a magatartást meghatározott földrajzi kiterjedés vagy sajátos hatások jellemezzék. Ezt a következtetést alátámasztja az a tény, hogy míg a súlyos jogsértések tájékoztató jellegű meghatározása kimondja, hogy „ezek [...] horizontális vagy vertikális, [...] szigorúbban alkalmazott, szélesebb piaci kihatással bíró, a közös piac kiterjedt területeit befolyásoló korlátozások”, a különösen súlyos korlátozások meghatározása nem követeli meg a piacra vagy valamely különös földrajzi övezetre gyakorolt tényleges hatást.

179 Ebből következik, hogy e jogsértés különösen súlyos helyett súlyosként történő minősítése – amint az a határozatból kitűnik – már enyhített minősítést jelent az általában a piac felosztására és ezenkívül a közös piac feldarabolására törekvő kartellek esetében történő bírságszabáskor alkalmazott szempontokhoz képest (e tekintetben lásd a Tate & Lyle és társai kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítéletet, amelyet a Bíróság C-359/01. P. sz., British Sugar kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-4933. o.] 103. pontja megerősített).

180 Rá kell továbbá mutatni arra, hogy a Bizottság az iránymutatás 1. pont A. alpontja második bekezdésének első francia bekezdésében pontosítja az enyhe jogsértéseket illetően, hogy „ezek általában vertikális jellegű, azonban korlátozott piaci kihatással járó és kizárólag a Közösség piacának jelentős, de viszonylag korlátozott részét érintő kereskedelmi korlátozások lehetnek”.

- 181 Ugyanakkor meg kell állapítani, hogy az a horizontális kartell, amely egy tagállam teljes területét lefedi, és amelynek célja a piac felosztása és a közös piac feldarabolása, nem minősíthető az iránymutatás értelmében vett enyhe jogsértésnek.
- 182 Az a körülmény, hogy a megállapított jogsértések közül a másodikat nem alkalmazták, nem változtat ezen az értékelésen. Ugyanis, amint arra a 174. pontban rámutattunk, az ilyen korlátozás az EK 81. cikkben, tágabban pedig a Közösségi célkitűzésekben meghatározott jogsértést képez.
- 183 Mindezen okoknál fogva meg kell állapítani, hogy a Bizottság a közösségi jog vonatkozásában nem sértette meg a felperesek jogait, amikor végül súlyosnak minősítette e jogsértést.

– A jogsértés időtartamáról

- 184 E tekintetben elég arra rámutatni, hogy az a tény, hogy a megállapodásnak a külföldi sörgyárakra vonatkozó kikötéseit nem alkalmazták – még ha megalapozott is – nem releváns.
- 185 Mivel ugyanis az érintett megállapodás versenykorlátozó célja miatt a Bizottságnak nem kellett bizonyítania e megállapodás hatását, a jogsértés időtartamának kiszámításánál nem releváns az a körülmény, hogy az adott megállapodás valamely részét végrehajtották-e, vagy sem. A versenykorlátozó célú jogsértés időtartamának a kiszámításához ugyanis kizárólag azt az időtartamot kell meghatározni, amely alatt a

megállapodás fennállt, vagyis a megkötésének és megszüntének időpontja között eltelt időtartamot (a CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 280. pontja).

186 Az előzőekből következik, hogy a második jogalap második részét el kell utasítani.

A második jogalap harmadik részéről: az iránymutatás enyhítő körülmények tekintetében történő alkalmazásának hiánya

A megtámadott határozat

187 A határozatban a Bizottság megállapította, hogy a kérdéses időszakban irányadó luxemburgi ítélkezési gyakorlat miatt 1996 márciusáig fennálló bizonytalanság a „sörkikötések” kölcsönös tiszteletben tartására vonatkozó korlátozások jogsértő jellegét illetően igazolja a bírság összegének 20%-os csökkentését ((100) preambulumbekezdés).

A felek érvei

188 E rész alátámasztása érdekében a felperesek egyrészt arra hivatkoznak, hogy a Bizottság tévedett, amikor csak 1996 márciusáig fogadta el a fent említett luxemburgi ítélkezési gyakorlattal magyarázható bizonytalanság miatti enyhítő körülményt, mert szerintük ezt az időpontot nem lehet úgy tekinteni, mint a megállapodást indokoló kockázat végső időpontját. A Brasserie nationale hozzáteszi, hogy a fellebbezés lehetősége és az ellentmondásos ítélkezési gyakorlat igazolja, hogy ez a bizonytalanság a megállapodás megszüntéig vagy – legalábbis egy olyan

tagállamban, mint Luxemburg – a fellebbezés elbírálásának átlagos időtartama végéig (ez három év) elfogadható enyhítő körülményként. Ilyen körülmények között a Brasserie nationale szerint a bírság legalább 40%-os csökkentése igazolt.

- 189 A felperesek másrészt azt állítják, hogy az iránymutatásban felsorolt enyhítő körülmények között szerepel a „jogsértő megállapodások teljesítésének elmaradása, illetve a jogsértő magatartásról való lemondás” (a 3. pont második bekezdése). Ezt követően a megállapodás külföldi sörgyárakra vonatkozó kikötései alkalmazásának a hiánya a bírság összegének további csökkentést igazolja.
- 190 A Bizottság vitatja a második jogalap ezen részének a megalapozottságát.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 191 Ami a felperesek által felhozott első feltevést illeti, rá kell mutatni arra, hogy a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a felek által hivatkozott jogbiztonság hiányának problémája nem igazolja az EK 81. cikk (1) bekezdésétől való eltérést ((62) preambulumbekzdés). Így – amint az az első jogalap harmadik részének a vizsgálata körében kifejtésre került – ez a megfontolás nem téves, hiszen ez a cél nem igazolhat egy versenyellenes célú kartellt.
- 192 Márpedig mivel a fenti probléma nem igazolhat ilyen kartellt, e problémát nem kell a kartell miatt kiszabott bírság csökkentését igazoló enyhítő körülményként figyelembe venni.

- 193 Meg kell állapítani, hogy a felek által hivatkozott jogbizonytalanság problémája az iránymutatás 3. pontja értelmében nem igazolhatja jelen esetben a versenykorlátozó magatartás jogsértő jellegére vonatkozó ésszerű kétség elismerését, mivel a megállapodás – amint arra a fentiekben rámutattunk – piacfelosztásra és ezenkívül a közös piac feldarabolására irányult.
- 194 Ebből következik, hogy a felperesekre kiszabott bírságoknak a fenti kétség miatti 20%-os csökkentésének engedélyezésével a Bizottság nem sértette meg a közösségi jog által nekik biztosított jogokat.
- 195 A felperesek második érvét illetően rá kell mutatni arra, hogy a fent említett iránymutatás 3. pontjának második francia bekezdését nem lehet úgy értelmezni, hogy az olyan feltételezett esetre vonatkozik, amikor a kartellt nem alkalmazták teljes egészében az egyes vállalkozások magatartásától elvonatkoztatva, hanem úgy kell érteni, hogy ez olyan körülmény, amely az egyes vállalkozások egyéni magatartásán alapul.
- 196 Márpedig a felperesek egyetlen olyan elemre sem hivatkoztak, amely arra engedne következtetni, hogy – az iránymutatás 3. pontjának második francia bekezdése alapján – a megállapodás tényleges alkalmazásának hiánya címén enyhítő körülményben kellene részesülniük, azaz amely igazolná, hogy ténylegesen felhagytak a megállapodás alkalmazásával, hiszen versenyző magatartást tanúsítottak a piacon.
- 197 Az előzőekből következik, hogy a második jogalap harmadik részét el kell utasítani.

A második jogalap negyedik részéről: a Bizottság által a bírság kiszámítása során elfogadott kezdő alapösszegre vonatkozó indokolási kötelezettség megsértése (erre kizárólag a T-49/02. sz. ügyben hozott ítéletben hivatkoztak)

A megtámadott határozat

- 198 A határozat e jogsértést az alábbiakban hivatkozott indokok miatt minősítette súlyosnak. A Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezenkívül figyelembe kell venni a felek károkozásra való tényleges gazdasági képességét, oly módon, hogy a bírság összegét olyan szinten kell megállapítani, amely biztosítja a bírság kellően elrettentő jellegét, valamint hogy az összeget súlyozni kell azért, hogy az egyes felek jogsértő magatartásának különös súlyát figyelembe vegyék. A határozat tehát az érintett ágazatban végzett értékesítésük alapján három csoportra osztotta a feleket, és a határozat (95) preambulumbekzdésében említett első csoportnak – amelybe a Brasserie de Luxembourgra tartozik – a jogsértés súlyára tekintettel kiszabott bírság összegét 500 000 euróban rögzítette ((92)–(95) preambulumbekzdés).

A felek érvei

- 199 A Brasserie nationale azt sérelmezi, hogy a Bizottság nem indokolta kellően a vállalkozásoknak a határozat (95) preambulumbekzdésében említett első csoportjára vonatkozóan elfogadott kiinduló alapösszeget, amely mindegyik fél esetében meghatározza a számítások egészét. Ez megakadályozza a Brasserie nationale-ra kiszabott bírság összegének bírósági felülvizsgálatát, és így igazolja a bírság megsemmisítését.
- 200 A Bizottság vitatja a második jogalap ezen részének a megalapozottságát.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 201 Az EK 253. cikk szerinti, valamint a fenti 140. pontban hivatkozott indokolási kötelezettség fényében meg kell állapítani, hogy a határozat (92)–(95) preambulumbekzdésében említett információkat tekintve a Brasserie nationale-nak teljes mértékben módjában állt, hogy hivatkozzék azon számítási szempontok jogellenességére alapított jogalapokra, amelyek alapján a Bizottság a fent hivatkozott első csoport esetében elfogadta a szóban forgó 500 000 eurós összeget.
- 202 A fent említett preambulumbekzdésekből ugyanis kiderül, hogy a Bizottság úgy jutott ezen összegre, hogy a jogsértést először súlyosnak minősítette, majd ezt követően figyelembe vette a Brasserie de Luxembourgnak a többi piaci szereplőnek történő károkozásra való gazdasági képességét, a kellően elrettentő hatású bírság szükségességét, valamint a jogsértő magatartásnak a luxemburgi „Horeca”-ágazatban történő értékesítések alapján megállapított különös súlyát.
- 203 Következésképpen a második jogalap negyedik részét el kell utasítani.
- 204 Mivel a második jogalap valamennyi része elutasításra került, a második jogalapot teljes egészében el kell utasítani.
- 205 Következésképpen e kereseteket teljes egészükben el kell utasítani.

A költségekről

- 206 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte.
- 207 Mivel a felperesek pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell őket a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (második tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **A kereseteket elutasítja.**
- 2) **A felpereseket kötelezi a költségek viselésére.**

Meij

Forwood

Pelikánová

Kihirdetve Luxembourgban, a 2005. július 27-i nyilvános ülésen.

H. Jung

hivatalvezető

A. W. H. Meij

elnök

Tartalomjegyzék

Tényállás	II - 3040
A megtámadott határozat	II - 3044
Az eljárás	II - 3046
A felek kérelmei	II - 3046
A jogkérdésről	II - 3047
1. Az első jogalapról: az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértése	II - 3047
A megállapodás tárgyának értékeléséről (az első jogalap harmadik, negyedik és első része)	II - 3048
A megtámadott határozat	II - 3048
A felek érvei	II - 3054
– A megállapodás állítólagos téves minősítéséről, miszerint a megállapodás célja a vevőkör megtartása (az első jogalap harmadik alpontja)	II - 3054
– A megállapodás állítólagos téves minősítéséről, miszerint a megállapodás célja a luxemburgi „Horeca”-ágazatba való bejutás megakadályozása (az első jogalap negyedik része)	II - 3059
– A megállapodás hátterének a megállapodás céljának értékelésekor történő elégtelen figyelembevétel (az első jogalap első része)	II - 3060
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 3062
– A megállapodás állítólag téves minősítéséről, miszerint a megállapodás célja a vevők megtartása (az első jogalap harmadik része) ..	II - 3062
– A megállapodás állítólagos téves minősítéséről, amelynek a tárgya a luxemburgi „Horeca”-ágazatba való belépés megakadályozása (az első jogalap negyedik része)	II - 3067

BRASSERIE NATIONALE ÉS TÁRSAI KONTRA BIZOTTSÁG

– A megállapodás hátterének a megállapodás céljának értékelése során történő elégtelen figyelembevétele (az első jogalap első része)	II - 3071
Az első jogalap második részéről, amely szerint Bizottság tévesen állapította meg azt, hogy a megállapodás a „sörkikötés” hiányában alkalmazandó	II - 3072
A megtámadott határozat	II - 3072
A felek érvei	II - 3073
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 3075
Az első jogalap ötödik részéről, miszerint a megállapodás nem volt érzékelhető hatással a versenyre	II - 3082
A megtámadott határozat	II - 3082
A felek érvei	II - 3082
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 3083
– Az állítólagos mérlegelési hibáról	II - 3083
– Az indokolási kötelezettség állítólagos megsértéséről	II - 3084
2. A második jogalapról: a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének megsértése és az EK 253. cikkben megfogalmazott indokolási kötelezettség megsértése	II - 3085
A második jogalap első részéről, miszerint a jogsértést nem szándékosan követték el	II - 3085
A megtámadott határozat	II - 3085
A felek érvei	II - 3086
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 3088
– Az állítólagos mérlegelési hibáról	II - 3088
– Az indokolási kötelezettség állítólagos megsértéséről	II - 3089
	II - 3103

A második jogalap második részéről: a jogsértés súlyára és időtartamára vonatkozó mérlegelési hiba	II - 3090
A megtámadott határozat	II - 3090
A felek érvei	II - 3090
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 3091
– A jogsértés súlyosságáról	II - 3091
– A jogsértés időtartamáról	II - 3095
A második jogalap harmadik részéről: az iránymutatás enyhítő körülmények tekintetében történő alkalmazásának hiánya	II - 3096
A megtámadott határozat	II - 3096
A felek érvei	II - 3096
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 3097
A második jogalap negyedik részéről: a Bizottság által a bírság kiszámítása során elfogadott kezdő alapösszegre vonatkozó indokolási kötelezettség megsértése (erre kizárólag a T-49/02. sz. ügyben hozott ítéletben hivatkoztak)	II - 3099
A megtámadott határozat	II - 3099
A felek érvei	II - 3099
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 3100
A költségekről	II - 3101